زه روبوټ یم

لیکوال
آیزک آسیموف

ژباړونکی
رحمت شاه فراز

Ketabton.com

کال: ۱۳۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندنه
د کتاب نوم: زه روبوټ یم
لیکوال: آیزک آسیموف
ژباړونکی: رحمت شاه فراز
کمپوز او ډیزاین: رحمت شاه فراز **078-063-48-38**

ایمیل: rsfaraz4@gmail.com
فېسبوک: RS Faraz
واټساپ اړیکه: **0092 311 42 25 611**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال پېژندنه

آیزک آسیموف د جنوري په دوهمه، ۱۹۲۰ کال په روسیه کې نړۍ ته سترګې پرانیستې. آسیموف درې کلن وو چې کورنۍ یې امریکا ته کډه شوه. کورنۍ یې په نیویارک ایالت کې ګڼ پلورنځي درلودل. د دوی په پلورنځیو کې چې د ساینسي افسانونو مجلې خرڅېدې، زلمي آیزک یې په لوست لاس پورې کړ. ده له کیسو سره ډېره مینه لرله او پخپله یې هم د ساینسي افسانونو لیکل پیل کړل. دی چې نولس کلن وو، د ساینسي افسانو په مجلو یې خپلې کیسې وپلورلې.

د مجلو خپروونکو به د آسیموف د کیسو په بدل کې پیسې هم ورکولې، خو په کیسو، ګټلو پیسې یې د ژوند خرڅ نه تاوېده، نو خپلو زده کړو ته یې دوام ورکړ او څه موده وروسته یې کولمبیا پوهنتون ته مخه کړه او په ۱۹۳۹ کې یې په کیمیا کې لیسانس واخیست. بیا یې یو څو کاله د امریکا په پوځ کې عسکري وکړه. په ۱۹۴۵ کې چې دوهمه نړیواله جګړه پای ته ورسېده، نوموړی بېرته کولمبیا پوهنتون ته راستون شو او په ۱۹۴۸ کې یې په بایوکیمیا کې دوکتورا واخیسته. له ۱۹۴۹ نه تر ۱۹۷۹ پورې یې د بوسټن پوهنتون په طبي پوهنځي کې بایو کیمیا تدریس کړه. په یاد پوهنتون کې د تدریس ترڅنګ آسیموف لیکوالي هم کوله. تر ۱۹۵۸ کال را دېخوا، د آسیموف زړه ته ولوېده چې نور یې له تدریس سره علاقه نشته او غوښتل یې چې لیکوال شي.

آیزک آسیموف په ۱۹۴۲ کې له جرټروډ بلوجرمن سره واده وکړ او دوه زامن یې ترې پیدا شول. آیزک او جرټروډ ۲۸ کاله د واده په تار تړلي وو، خو په ۱۹۷۰ کې یې طلاق واخیست او آیزک په همدې کال یو څه موده وروسته، له جینیټ جیپسن سره واده وکړ.

په ۱۹۴۱ کې، روبي، چې د دې کتاب لومړنۍ کیسه ده، چاپ شوه. تر دې وروسته، آسیموف د روبوټونو په باره کې د کیسو یوه لړۍ ولیکله. په ۱۹۵۰ کې یې خپلې کیسې را ټولې کړې او ټولې یې یو ځای د ((زه روبوټ یم)) تر عنوان لاندې خپرې کړې. ورپسې آسیموف د ساینسيـ افسانونو د کتابونو په یوه نوي کلکسیون کار پیل کړ او دې کتابونو ته یې د ((بنسټ)) نوم ورکړ. په دې کتابونو کې، آیزک د ملتونو او نړۍ د راتلونکي په باره کې لیکنې کړې، خو کیسې یې د تاریخي کتابونو په سبک لیکل شوې. د آسیموف بنسټ نومي کتابونه د ده د روبوټي کیسو په حیث ډېر زیات مشهور شول. نوموړی د خپل وخت د ساینسي افسانو له درې سترو لیکونکو څخه وو، چې دوه نور یې آرتر سي کلارک او رابرټ هینلین وو.

آسیموف تر ټولو زیات د خپلو ساینسي افسانو له کبله شهرت لري، خو ده په نورو موضوعاتو هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه لیکلي. نوموړي تاریخي کتابونه، ژوندلیکونه، د نصاب ساینسي کتابونه او د ساینسي افسانو په هکله مقالې هم لیکلې. دغه راز، د ماشومانو لپاره یې هم یو شمېر کتابونه لیکلي. د آسیموف تر څلور سوو زیات کتابونه او په سوونو مقالې چاپ شوې دي. آیزک آسیموف د ګڼو جایزو ګټونکی هم دی.

آیزک آسیموف د ۱۹۲۲ کال، د اپریل په شپږمه له دې نړۍ سترګې پټې کړې. د ساینسي افسانو د نورو لیکوالو پرخلاف، د نوموړي لیکنو او آثارو تر دې دمه خپل ارزښت لـه لاسه نـه دی ورکـړی. ډېری هغه نظریات چې آسیموف په خپلو لیکنو کې وړاندې کړي، نن ورځ په حقیقت بـدل شـوي او ممکن ځینې نظریات یې په راتلونکي کې عملي بڼه خپله کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې کیسو په هکله یو یادښت

آسیموف چې په ۱۹۳۰ کلونو کې د روبوټونو په هکله کیسې ولیکلې، لا هم فضا نه وه کشف شوې او هېڅ انسان د ځمکې له جاذبه قوې نه وو وتلی او په فضا کې یې پښه نه وه ایښې. دغه راز، فضایي تمځایونه هم نه ول. لومړنۍ مصنوعي سپوږمکۍ چې فضا ته وختله، سپټنیک نومېدله، چې روسي ساینسپوهانو جوړه کړې او په ۱۹۵۷ کال کې فضا ته واستول شوه. په ۱۹۶۹ کې امریکایي ستورمزلي، نیل آرمسټرانګ لومړی ځل په سپوږمۍ پښه کېښوده. نن ورځ، په فضا کې نړیوال فضایي تمځای شتون لري او د بېلا بېلو هېوادونو ستورمزلي او ساینسپوهان د شپږو میاشتو په موده هورې پاتې کېدی شي. په دې سربېره، ساینسپوهانو د نورو سیارو مثلاً مریخ، عطارد، اورانوس، نپتون، زحل او مشتري په هکله د څېړنو لپاره لمریز نظام ته هم سپوږمکۍ استولې دي.

اوسمهال، زیاتره روبوټونه ساده ماشینونه دي، ځینې روبوټونه په کورونو کې پاک کاري کوي او یو شمېر یې په فابریکو کې توکي جوړوي. ساینسپوهانو یو شمېر داسې روبوټونه هم جوړ کړي چې ګرځېدی او د انسانانو په څېر خبرې اترې کولی شي. خو کوم وخت چې آسیموف خپلې کیسې لیکلې، روبوټونو شتون نه درلود او تر دې دمه لا نه وو اختراع شوي.

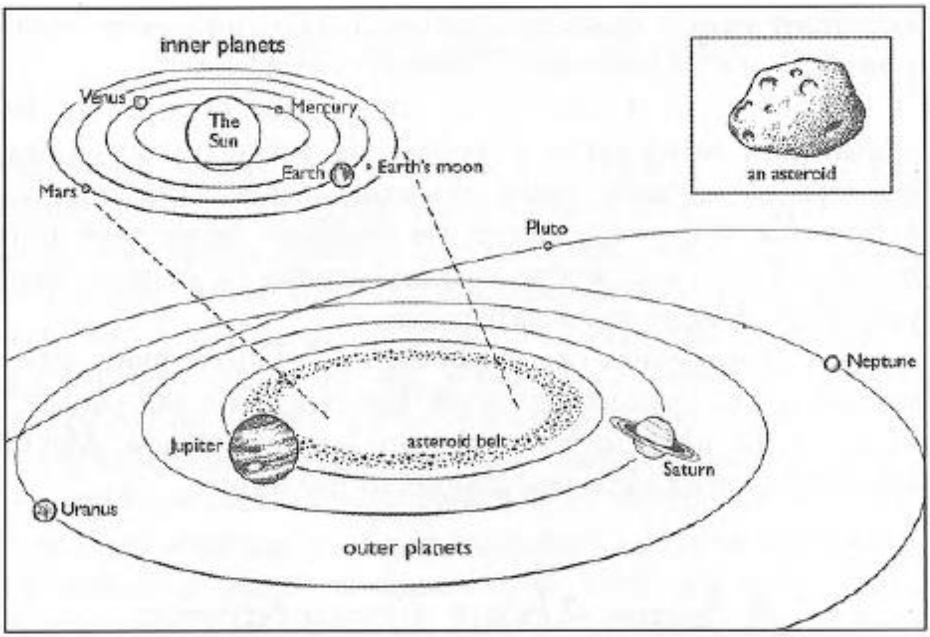

(c) ketabton.com: The Digital Library

آسیموف په دې اند وو چې په راتلونکي کې به روبوټونه ټول پېچلي او ستونزمن کارونه وکولی شي. د ده په کیسو کې روبوټونه ځیرک ماشینونه دي، چې فکر او زده کړه کولی شي. خو آسیموف په دې باور وو چې ممکن خلک له دې ماشینونو ووېرېږي. نو، د روبوټونو لپاره یې درې قوانین هم وضع کړل چې هر روبوټ باید غاړه ورته کېږدي. درې واړه قوانین باید د جوړېدو پر وخت د هر روبوټ په حافظه کې ځای پر ځای شي. دغه قوانین د روبوټونو چلند کنټرولوي او خوندي موجودات ترې جوړوي.

آسیموف غوښتل چې په خپلو کیسو کې وړاندې کړی ساینس د امکان تر کچې واقعیت ته نږدې کړي. نوموړي له ساینسي لغتونو او نظریاتو پرېمانه استفاده کړې. دغه راز د خپلو کیسو لپاره یې یو شمېر خاص الفاظ هم منځته راوړي، تر دې چې ځینې لغتونه یې د انګلیسي ژبې یوه برخه ګرځېدلي دي. مثلاً اوس چې خلک د روبوټپوهنې په هکله خبرې کوي، نو Robotics ورته کاروي، چې د آسیموف اختراع کړې کلمه ده.

د ((زه روبوټ یم ۲۰۰۴) په نوم فلم هم د دغه کتاب له نوم سره ورته دی، خو په فلم کې د دې کتاب یوه کیسه هم نه ده راغلې. دغه فلم د یوه بل لیکوال پر کیسه جوړ شوی، خو په فلم کې د روبوټپوهنې په هکله د آسیموف یو شمېر نظریات انځور شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ساینسي افسانو هغه کلمې چې آسیموف اختراع کړې

* **ټاکسي جايرو (taxi-gyro):** هغه ټاکسي چې الوتلی شي.
* **ويزيووکس (visivox):** په راتلونکي کې يو ډول تياتر.
* **پوزيتروني ماغزه (positronic brain):** يو ډول ټکنالوژي چې له مخې يې روبوټونه د روبوټپوهنې درې قوانينو ته غاړه ږدي.
* **کنورټر (converter):** هغه ماشين چې د لمر انرژي جمع کوي، حالت يې بدلوي او بيا يې ځمکې ته استوي. دغه انرژي د يوې وړانګې په شکل استول کېږي.
* **الکتروني توپان (electronic storm):** د الکترونونو (منفي برق) لويې وربځې چې توپانونه جوړوي او د الکترونيکي ماشينونو لپاره ستونزې جوړوي.
* **ايل ټيوب (L-tube):** د کنټرول يوه برخه.
* **د وړانګې مدير (beam Director):** هغه ماشين چې د انرژۍ وړانګې ځمکې ته استوي.
* **امپريشن (impression):** د جوړېدو په وخت کې د روبوټ په پوزيتروني ذهن کې قوانين يا پوهه ځای پر ځای کول.
* **د روبوټونو ارواپوهه (robot-psychologist):** هغه څوک چې د روبوټونو چلند څېړي.
* **روبوټپوهنه (robotics):** هغه پوهه چې روبوټونه څېړي.
* **مټريکس ميخانيک (matrix mechanics):** د رياضياتو يو ځانګړی او پرمختللی ډول.
* **هايپر اټومي انرژي (hyperatomic energy):** د انرژۍ هغه ډول چې له اتومي انرژي خورا ډېره قوي ده.
* **هايپر اټومي ډرايو (hyerpatomic drive):** هغه ماشين چې خورا قوي انرژي مصرفوي. په دې کيسو کې فضايي بېړۍ د نور په سرعت حرکت کولی شي، ځکه چې هايپر اټومي ډرايوونه لري.
* **هايپر بيس (Hyper Base):** يو خاص فضايي تمځای چې هلته هايپر اټومي انرژي توليدېږي.
* **ويډيوفون (videophone):** هغه ټليفون چې په هغه کې مقابل لوری ليدلی هم شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

ډاکټر سوزن کالوین – د روبوټونو ارواپوهه

د روبوټپوهنې درې قوانین

1. یو روبوټ باید انسان ته زیان ونه رسوي. او نه باید یو انسان زیانمنېدو ته ورکړي.
2. یو روبوټ باید د انسان هر امر پر ځای کړي، مګر دا چې دغه امر یې له لومړي قانون سره په ټکر کې وي.
3. یو روبوټ باید د خپل ځان ساتنه وکړي، مګر دا چې دغه ساتنه له لومړي او دوهم قانون سره په ټکر کې وي.

د روبوټپوهنې لارښود کتاب، ۲۰۵۸ زېږدیز

خپلو یادښتونو ته مې وکتل او یو مې هم خوښ نه شو. زه په نیویارک کې د امریکایي روبوټونو شرکت ته راغلی وم. غوښتل مې چې د روبوټونو له مشهورې اروایوهې، ډاکټر سوزن کالوین سره خبرې وکړم او پر هغې یوه مقاله ولیکم. خو درې ورځې تېرې شوې وې او تر اوسه پورې مې یوازې د ډاکټر کالوین د کاري ژوند په باره کې معلومات موندلي وو. دغه حقایق بسنده نه وو. ما غوښتل چې د روبوټونو د جوړونې په هکله د هغې په افکارو او احساساتو ځان پوه کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزن کالوین په ۱۹۸۲ کال کې زېږېدلې. په همدې کال لاریسن رابرټسن د امریکایي روبوټونو شرکت جوړ کړ. په شل کلنۍ کې سوزن، ډاکټر الفرډ لیدلی وو چې لومړنی روبوټ یې ننداري ته وړاندې کړ. دې روبوټ خبرې او حرکت کولی شوی. یاد روبوټ چې په مریخ باندې د څېړنو لپاره جوړ شوی وو، ډېر ستر او بدرنگه ماشین وو.

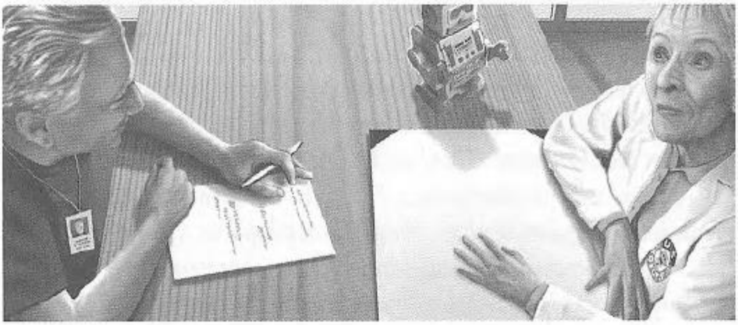

سوزن یوه جدي او ځیرکه نجلۍ وه او ښوی مخ یې درلود. له خلکو او شاوخوا شیانو سره به یې سوړ چلند کاوه. خو دې چې روبوټونه ولیدل او له ډاکټر لانینګ سره یې خبرې وکړې، نو یو څه د خوښۍ او هیجان احساس یې وکړ.

تر ۲۰۰۲ کال پورې کمپیوټرونه د روبوټونو د «مغزو» په توګه استعمالېدل. بیا یو څو کاله وروسته، ډاکټر رابرټسن پوزیتروني ماغزه اختراع کړل. تر دې وروسته، سوزن پخپله هم پوزیتروني ماغزه ډیزاین کړل. په ۲۰۰۷ کال کې، سوزن د امریکایي روبوټونو له شرکت سره یو ځای شوه. نوموړې په دې شرکت کې روبوټ-ارواپوهه وه. پنځوس کاله یې په روبوټونو څېړنه وکړه او دا یې وموندل چې د دوی ذهنونه په څه ډول کار کوي. دې ساینسپوهان ولیدل چې داسې روبوټونه جوړوي چې تر پخوا ډېر ځیرک او ځواکمن دي. اوسمهال سوزن پنځه اویا کلنه وه او په امریکایي روبوټونو شرکت کې یې کاري موده پای ته رسېدلې وه. دې تقاعد اخیسته.

همدا هغه معلومات وو چې د خپلې مقالې لپاره مې ترلاسه کړي وو. خو ما د نوموړې ډاکټرې په هکله لا ډېر شخصي معلومات غوښتل.

ډاکټر کالوین ته مې په مسکا وویل: ((هیله کوم له روبوټونو سره د خپلو تجربو په هکله راته وغږېږئ. زه غواړم چې ستاسو او له روبوټونو سره ستاسو د ژوند په هکله پوه شم. زه غواړم چې ستاسو خپله کیسه واورم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزن راته ونه موسکل. زه فکر نه کوم چې هغې دې کله خندلي وي. خو غوسه هم نه ښکارېده. هغې ناڅاپه وپوښتل: ((د څو کلو يې؟)) د هغې ځيرکې او نېغې سترګې په ما کې خښې وې.

ومې ويل: ((دوه دېرش.))

ويې ويل: ((نو ستا به هغه وخت په ياد نه وي چې روبوټونه نه ول. له زرګونو کلونو راهيسې، انسان په شمسي نظام کې تنها ژوند کړی. خو نور نو اوس تنها نه يو. اوس موږ د مرستې لپاره خپل شاوخوا ته روبوټونه لرو او دغه روبوټونه تر انسانانو ډېر پياوړي، رښتيني او ګټور موجودات دي. آيا په دې اړه دې کله فکر کړی؟))

ځواب مې ورکړ: ((نه، نه مې دی کړی.))

ويې ويل: ((ته چې يوه روبوټ ته ګورې، نو يو ماشين وينې. يو فلزي او برېښنايي ماشين. خو تا له روبوټونو سره وخت نه دی تېر کړی، نو ځکه ته هغوی نه پېژنې. دوی له موږ نه ډېر پاک او غوره دي.))

ورته ومې ويل: ((هيله کوم خپلې کيسې راته وکړئ. ګډستوريزه مجله خپل خبرونه په شمسي-نظام کې تر درې ميليونو زياتو وګړو پورې رسوي. دوی بايد په دې پوه شي چې ته د روبوټونو په باره کې څه وينا ورته لرې.))

خو روبوټ-اروارپوهې زما خبرو ته غوږ نه وو نيولی. هغې د ماضي په باره کې فکر کاوه. ويې ويل: ((رښتيا ده چې پنځوس کاله مخکې امريکايي روبوټونو شرکت داسې روبوټونه جوړ کړل چې په ځمکه استعمالېدل. خو اوس په ځمکه هېڅ څوک هم روبوټ نه لري. خو زما يې يوه بېلګه يادېږي چې روبي نومېدله. زه چې دې شرکت ته راغلم، يو کال وروسته يې هغه روبوټ ټوټې، ټوټې کړ. تر دې وخته پورې، يې تاريخ تېر شوی وو.))

د يو څو شېبو لپاره يې خبرې بس کړې. خو ما هېڅ هم ونه وويل. اخر يې خبره وغځوله.

((روبي غږ نه درلوده. نوموړی نه غږېدونکی روبوټ وو. روبي د دې لپاره جوړ شوی وو چې له ماشومانو ساتنه وکړي. هغه يو ماشوم پالونکی (ايا) وو...))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

روبي

((اته نوي! نهه نوي! سل!)) ګلوريا تر ونې شاته پټه وه او په لوړ غږ يې حساب کاوه. خپلې سترګې يې پرانيستې. شاوخوا يې وکتل. روبي يې يوې خوا ته هم ونه ليده. ورو له ونې را وخوځېده.

وړې ماشومې له ځان سره فکر وکړ: ((ممکن کور ته به ننوتی وي. دا خو غلط کار دی. هغه غالې کوي. دی بايد په دې ډول دغه لوبه ونه کړي. څو ځله مې ورته ويلي.))

ګلوريا د ودانۍ په لور ګامونه واخيستل. ډېر وروسته يې غږ واورېده. ډنګ-ډنګ-ډنګ. د روبي فلزي پښې په ځمکه کړنګېدلې. دنګ روبوټ د خپل پټېدو ځای پرې ايښی وو او د ونې په خوا يې منډې وهلې.

ګلوريا چيغه کړه ((ودرېږه، روبي. ته بايد تر هغو منډه وا نه خلې چې ما نه يې پيدا کړی.)) ګلوريا د ونې په لور منډه کړه، خو روبي ترې ډېر تېز وو. تر ونې داسې لس ګامه لرې روبي ناڅاپه ورو شو. ګلوريا ترې تېره شوه او لومړی يې ونې ته لاس ور ووړ.

اته کلنې نجلۍ چيغه کړه: ((روبي منډې نه شي وهلی!)) ښکته او پورته يې ټوپونه وهل او له خوشالۍ يې خندل: ((ما وګټله! ما وګټله!))

بالکل، روبي هېڅ ځواب ور نه کړ، ځکه هغه خبرې نه شوی کولی. هغه روان شو. ګلوريا هم پسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

منډه کړه، خو ډېرې ورو منډې یې وهلې او هغه یې راګیر نه شو کړی. اخر، ګلوریا ودرېدله او ویې خندل ((ودرېږه روبي! په خپل ځای ودرېږه. اوس زه ځم چې پټه شم.))

روبي د ګلوریا امر پر ځای کړ. خپل سر یې په هو وخوځاوه، مخ یې ونې ته کړ او خپلې سترګې یې پټې کړې. دا ځل ګلوریا د پټېدو ځای ته منډه کړه.

تر پوره سل ثانیو وروسته، د روبوټ سرې سترګې خلاصې شوې او شاوخوا یې وکتل. سمدستي پوه شو چې ګلوریا تر لویې تیږې شاته پټه ده. روبي د هغې د لمنې یوه پیڅکه لیدلې وه. روبي، سوکه سوکه د وړې ماشومې د پټېدو ځای ته ور روان شو. یو لاس یې د هغې خواته اوږد کړ او بل لاس یې په فلزي پښه ولګېده، کړنګ یې شو.

ګلوریا له تیږې هاخوا ته لاړه او په ژړا یې وویل: ((ته غالې کوې. اوه! له دې لوبې ډېره ستړې شوې یم. نور یې نه غواړم. زه سورلۍ غواړم.))

خو روبي سر وښوراوه او ځمکې ته یې وکتل.

ګلوریا په نرمه ژبه وویل: ((روبي، زه غلطه وم، تا غالې نه کولې. بښنه غواړم. هیله کوم، ماته یوه سورلۍ راکړه.))

خو روبي یو ځل بیا خپل سر وښوراوه.

ګلوریا وژړل: ((باید په خپلو اوږو چکر راکړې او که یې را نه کړې، نو نور درته هېڅ کیسې نه کوم.))

روبي په احتیاط وړه نجلۍ ور پورته کړه او په خپلو قوي او پراخو اوږو یې سپره کړه. بیا یې د وښو په لور منډه کړه چې د انګړ ها بل لوري ته را شنه شوي وو. دلته ودرېدله، ورو یې ګلوریا په نرمو وښو ښکته کړه. ګلوریا په خوشالۍ وخندل. روبي په تمه شو او بیا یې ورو د هغې وېښتان کش کړل.

ګلوریا په موسکا وویل: ((کوم څه غواړې؟)) روبوټ بیا د هغې وېښتان کش کړل.

ګلوریا وویل: ((اوه... پوهېږم چې ته څه غواړې. ته غواړې چې کیسه واورې.))

روبي ژر خپل سر په هو وښوراوه.

ګلوریا وویل: ((اوه، سمه ده. و نه و. یو وخت یوه وړه نجلۍ وه چې نوم یې ...))

روبي چې کیسې ته غوږ نیولی وو، سرو سترګو یې ځلا کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلوریا د کیسې تر ټولو په زړه پورې برخې ته رسېدلې وه چې یوه چیغه یې واورېده. ((ګلوریـا!)) د ښځې غږ زیږ او له وارخطایۍ ډک وو.

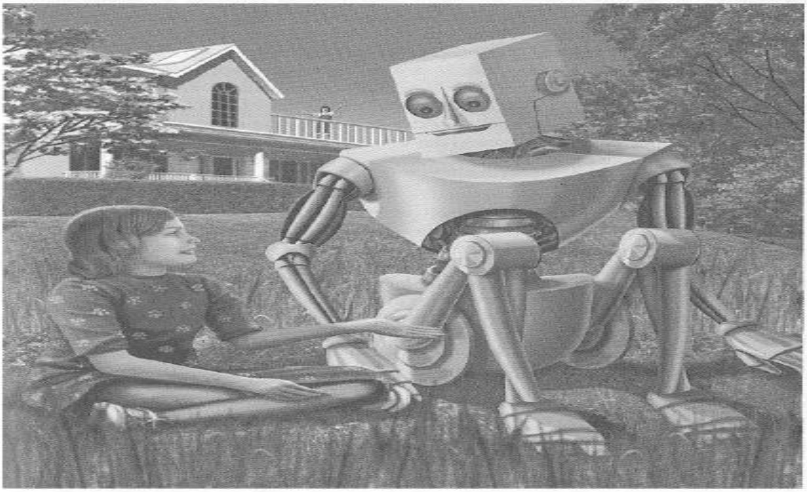

ګلوریا ارړمې وایست او روبي ته یې وویل: ((مور مې غږ کوي. بېرته مې کور ته یوسه، روبي!))

روبي یې سمدستي خبره ومنله. ګلوریا یې یو ځل بیا خپلو اوږو تـه پورتـه کـړه. روبـوټ د مېـرمن وېسټن خبره همېش سمدستي په ځای کوله. د ګلوریا پلار ډېر ښه سړی وو، خو د مور لـه لاسـه یـې روبي ډېر ځورېده. روبوټ ایا او ماشومه دواړه کور ته راورسېدل.

ګریس ویسټن په غوسه وویل: ((ګلوریا، چېرته وې؟))

ګلوریا ځواب ورکړ: ((له روبي سره وم، مورې.))

مېرمن ویسټن وویل: ((روبي، ته اوس تلای شې، او تر هغو رانه شې چې ما درته غږ نه وي کړی.))

روبي مخ واړاوه او روان شو.

ګلوریا چیغه کړه: ((ودرېږه؛ مورې! پرېږده چې پاتې شي. ما هغه ته کیسه کوله او لا مې ختمه نه ده.))

مور یې وویل: ((ګلوریا!))

ګلوریا وویل: ((خیر دی، مورې! هغه ډېر خوږ ده.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېرمن ویسټن وویل: ((ګلوریا، بس پرې یې ږده، که نه د یوې اونۍ لپاره بـه د روبي مـخ هـم ونـه وینې.))

ګلوریا وویل: ((سمه ده)). په سترګو کې یې اوښکې ډنډ وې. ((خـو مـا روبي تـه د هغـه د خوښـې کیسه کوله او ...))

روبوټ ښکته وکتل او ورو یې قدمونه واخیستل.

———

جورج ویسټن ارامه وو. نن یکشنبه وه. په اونۍ کې همدا یوه ورځ له دنـدې رخصـت وو. پـه دې ورځ به یې له ښې غرمنۍ خوند واخیسته او بیا به ورځپاڼې ته کېناسته. نو چې مېرمنه یې خـونې تـه راغله او ترڅنګ یې ودرېدله، هېڅ ښه احساس یې ونه کړ. څو شېبې یې مریخ ته د سفرونو په تړاو د خبرونو لوستل وغځول. مېرمن ویسټن دوه دقیقې په صبر ورته ناسته وه. بیا یې پـه بـې صـبرۍ دوه دقیقې نور هم انتظار وایست.

اخر یې خوله چوله کړه.

ویې ویل: ((جورجه!))

ویسټن ورځپاڼه ښکته کېښوده او خپلې مېرمنې ته یې مخ ور واړاوه.

ویې پوښتل: ((څه دي، ګرانې؟))

ویې ویل: ((جورجه! خبره د ګلوریا او هغه مردار ماشین ده. هغه... هغه روبوټ چې ګلوریـا ورتـه روبي وایي. یوه شېبه هم د ګلوریا شا نه پرېږدي.))

ښاغلي وېسټن وویل: ((ښه، نو همـدا یـې وظیفـه ده. روبي د ګلوریـا پـالونکی دی. او هغـه اصـلاً مردار یا خطرناک ماشین نه دی. هغه په شته روبوټونو کې تر ټولو غوره دی.))

مېرمن ویسټن په غوسه خبره وغځوله: ((ماته غوږ شه، جورجه! زه نه غواړم چې یـو ماشـین زمـا د لور پالنه وکړي. هېڅ څوک په دې نه پوهېږي چې دی څه فکر کوي.))

د ویسټن تندی تریو شو. غوسه ورغله او له ځېرې یې داسې اېسېدل چـې ګنـې نـه پـوهېږي چـې اوس ستونزه په کوم ځای کې ده. ویې ویل: ((روبي له دوو کلونو را په دې خوا د ګلوریا ساتنه کوي. مخکې خو دې دا اندېښنه نه ښودله.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګریس وویل: ((اولو کې خو زه اندېښمنه نه وم، خو....))

جورج د خپلې مېرمنې په خبرو کې ور ودانګل: ((روبي د همدې لپاره جوړ شوی چې د یوه ماشوم پالنه وکړي. هغه ډېر نرم خویه او ښکلی رغول شوی.))

((خو ممکن یو څه پېښ شي او هغه... هغه بلا ممکن لېونی او...)) ګریس خپله خبره پوره نه شوه کړی.

جورج وویل: ((دا هېڅ امکان نه لري، د روبي د اخیستلو په وخت کې مو د روبوټپوهنې په لومړي قانون بحث کړی وو. ته خبره یې چې یو روبوټ انسان ته زیان نه شي رسولی. خو په هر حال، له ګلوریا نه یې نه شې لرې کولی. ګلوریا له روبي سره مینه لري.))

ګریس وویل: ((خو جورجه، ګلوریا له نورو ماشومانو سره لوبې نه کوي. هغه یوازې غواړي له هغه ماشین سره اوسي. موږ باید له هغه خطرناک شي نه ځان خلاص کړو. زه ترې وېرېږم. بېرته یې په امریکایي روبوټونو شرکت وپلوره. په دې باره کې مې په هغه شرکت کې له یو چا سره خبرې کړې دي.))

جورج په دې خبره لا ډېر غوسه شو. ویې ویل: ((نه، ګریس، دغه روبوټ به تر هغو دلته وي چې ګلوریا لویه شوې نه وي. نه غواړم په دې باره کې نور څه واورم.))

مېرمن ویسټېن او ښاغلي ویسټېن د روبي په هکله یوه اونۍ شخړه وکړه. او هر ځل به ښاغلي ویسټېن ویل: ((روبي به همدلته وي!)) خو هر ځل به یې ځواب تر پخوا یو څه کمزوری وو.

بالاخره، ویسټېن د خبرو لپاره خپلې لور ته ورغی.

له ګلوریا یې وپوښتل: ((زړه دې کېږي چې د نوي عصر تیاتر ته ورشو.))

ګلوریا وویل: ((اوه، ولې نه! روبي راسره تلی شي؟))

پلار یې په خفګان وویل: ((نه ګرانې، خو چې بېرته کور ته راغلې بیا یې ورته کیسې کولې شې.)) له دې سره یې له خپلې لور نه مخ واړاوه، ځکه د خپلې لور مخ ته یې نه شوی کتلی.

ګلوریا او پلار یې کور ته را ورسېدل.

وړې ماشومې چې څنګه له موټر نه ټوپ کړل، ویې ویل: ((د نوي عصر تیاتر ډېر خوندور وو. زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید د هغه په باره کې روبي ته هر څه ووایم.))

انګړ ته یې منډې کړې، خو روبي هلته نه وو. ټول کور یې ولټاوه، خو په کور کې هم نه وو. اخر، خپلې مور ته ورغله: ((مورې، روبي چېرته دی؟))

مېرمن ویسټن خپله لور په غېږه کې ور ټینګه کړه: ((ګلوریا خفه نه شې، روبي لاړ.))

ګلوریا چیغه کړه: ((لاړ؟ چېرته لاړ؟))

مېرمن ویسټن وویل: ((ټول ځایونه مو ولټول، خو پیدا مو نه که.))

ګلوریا وویل: ((بېرته به راشي؟)) ګلوریا له ژړا ډکه وه.

مور یې وویل: ((ګلوریا، روبي تش یو ماشین وو.))

په ژړا یې وویل: ((هغه مازې یو ماشین نه وو، زما ملګری وو. زه یې بېرته غواړم، مورې.))

مېرمن ویسټن خپل مېړه ته وویل: ((ډېر ژر به ژړا بس کي، په څو ورځو کې به یې هغه بدرنګه روبوټ هېر وي.))

ګلوریا ژړا بس کړه، خو ورسره یې موسکا هم ختمه شوه. ډوډۍ یې نه خوړله او نه یې له چاسره لوبو ته زړه کېده. وره ماشومه ډېره غلې شوې وه او مور یې یو ځل بیا اندېښمنه شوه.

یو ماښام ګریس د ناستې خونې ته ننوته. جورج ورځپاڼه مخته نیولې وه. خپلې مېرمنې ته یې وکتل. ((څه خبره ده؟))

ګریس ځواب ورکړ: ((ګلوریا... هغه ډېره خفه ده.))

ویې ویل: ((ښه به وي چې روبي بېرته ورته راوړو.))

ګریس وویل: ((نه! زه یو بل فکر لرم. ګلوریا که دلته وي، نو روبي یې له یاده نه وځي. ښه به وي چې نیویارک ته یې یوسو.))

((نیوریاک! په اګسټ میاشت کې دغه ښار تر ټولو بد حالت کې وي.))

ګریس وویل: ((که هر څنګه وي، باید لاړ شو، ګلوریا به هلته نوي شیان ویني. له نوو ملګرو سره به وپېژني. او هغه ماشین به یې هېر شي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګلوريا مور او پلار نيويارک ته د چکر په باره کې ګلوريا ته وويل. ګلوريا ډېره خوشاله وه. د سفر ورځ چې را ورسېده، ورې ماشومې ډېر زيات خندل. دوی چې په ټاکسي- جايرو کې هوايي ميدان ته روان وو، ناڅاپه يې خپلې مور ته مخ ور وګرځاوه:

((زه پوهېږم چې موږ ولې هغه ښار ته روان يو، مورې! موږ ځو چې روبي پيدا کړو، کانه؟))

مور يې چې ځواب ور نه کړ، ګلوريا خپله پوښتنه بيا وکړه.

مېرمن ويسټن په کاوږ ور غبرګه کړه: ((شايد.))

۱۹۹۸ زېږديز کال وو او د ګرځندويانو لپاره په نيويارک ښار کې د کولو او ليدلو لپاره ګڼ شيان وو. ويسټن کورنۍ د هسکې روزويلټ ودانۍ سر ته وختل او لاندې ښار ته يې راوکتل. له موزيمونو او ژوبڼونو يې ليدنه وکړه. په يوه زړه کښتۍ کې يې په هډسن سيند کې سفر وکړ. ګلوريا او مور و پلار يې په هوايي بېړۍ کې د ستراتوسفير پر سر الوتنه وکړه. په اوبتل کې د سمندر بېخ ته ښکته شول. درې واړو خريداري وکړه. خو ګلوريا يوازې له روبوټونو سره علاقه لرله. مېرمن ويسټن نه غوښتل چې روبوټونه ووينې، خو ګلوريا غوښتل چې يوازې روبوټونه وګوري.

يوه ورځ د ساينس او صنعت په ميوزيم کې ګلوريا ورکه شوه. مور او پلار يې د څو دقيقو لپاره ولټوله. اخر يې په يوه خونه کې له خبرې کوونکي روبوټ سره وموندله.

مور يې په غوسه کې ترې وپوښتل: ((ګلوريا، ولې را وتښتېدې؟))

ګلوريا ځواب ورکړ ((زه راغلم چې خبرې کوونکی روبوټ ووينم، مورې. فکر مې وکړ چې دی به خبر وي چې روبي چېرته ده.)) ورې ماشومې په ژړا شروع وکړه. ((زه بايد روبي پيدا کړم، مورې!))

مېرمن ويسټن نه پوهېدله چې څه وکړي.

په همدې ماښام جورج ويسټن يوازې دباندې ووت. چې بېرته راستون، خوشاله برېښېده.

په سهار کې يې خپلې مېرمنې ته وويل: ((زه يو نظر لرم.))

ګريس وويل: ((ګوره د امريکايي روبوټونو له شرکت نه روبي بېرته نه اخلو.))

جورج ورغبرګه کړه: ((نه، خو ګلوريا فکر کوي چې روبي يو سړی وو. هغه يې ملګری وو. نو بيخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا وجه ده چې له ذهنه يې نه وځي. موږ بايد ګلوريا ته دا وښيو چې روبي انسان نه وو. دا بايد پوه شي چې روبي د يو څو فلزي ټوټو مجموعه وه چې په برق چلېده. نو په دې ډول به يې له ذهنه ووځي.))

ګريس وپوښتل: ((نو څنګه به دا کار وکو؟))

جورج وويل: ((ما د امريکايي روبوټونو له عمومي مدير سره خبرې کړې، هغه به موږ ته خپله فابريکه وښيي چېرته چې دغه روبوټونه جوړېږي. نو ګلوريا به پوه شي چې روبوټ اصلاً ژوندی موجود نه دی.))

مېرمن ويسټن په خندا وويل: ((جورجه، ځومره ښه نظر ده!))

ښاغلي ويسټن وموسل.

ښاغلی سټرترز، د امريکايي روبوټونو د شرکت عمومي مدير وو. خبرې کول يې سخت خوښېدل. له ويسټن کورنۍ سره يې په فابريکه کې د ګرځېدو په باره کې خبرې کولې. مېرمن ويسټن له روبوټونو سره هېڅ دلچسپي نه لرله. خو له ښاغلي سټرترز نه يې وغوښتل چې ځينې شيان ورته تشريح کړي. هغې غوښتل چې لور يې د روبوټونو په هکله په هر څه پوه شي. خو د جورج ويسټن صبر اخري پوړۍ ته رسېدلی وو.

ويې پوښتل: ((هغه ساحه ليدلی شو چې هلته يوازې روبوټونه کار کوي.))

ښاغلي سټرترز په موسکا وويل: ((اوه، هو، هو. روبوټونه، روبوټونه جوړوي. هو، ولې نه. په ما پسې راشئ.))

سټرترز، ويسټن کورنۍ لويې خونې ته ورسره بوتله. په خونه کې ډېرو زياتو روبوټونو په ګډه کار کاوه.

سټرترز په وياړ وويل: ((دغه دی، روبوټونه يوازې او په خونديي ډول په کار لګيا دي. تر اوسه پورې له روبوټونو سره هېڅ پېښه هم نه ده رامنځته شوې...))

ګلوريا غوږ نه وو ورته نيولی. په خونه کې يو سړی هم نه وو. خو شپږ يا اووه روبوټونه وو چې د خونې په منځ کې يې په يوه مېز کار کاوه. ګلوريا په ښه ځيرتيا ورته وکتل. ډاډه نه وه، خو يو روبوټ داسې ښکارېده، لکه هماغه چې روبي وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلوریا له هیجانه چیغه کړه: ((روبي!)) ګلوریا چې د روبي په لور خونې ته ور منډه کړه، هغه لوی تراکتور یې ونه لیده چې د دې لور ته را روان وو.

درې کسانو چې دغه صحنه یې لیده، وېرې ونیول. غړو یې کار پرېښود. جورج په خپلې لور پسې منډه واخیسته، خو ډېر ورو وو. نږدې وو چې تراکتور ګلوریا ووهي.

خو روبي سمدستي را وخوځېده او ګړندی راغی. د سترګو په رپ کې په اوږدو پښو د ورې نجلۍ څنګ ته راورسېده. نجلۍ یې له لاسه ونیوله او د تراکتور له مسیر نه یې هاخوا ته یووړه.

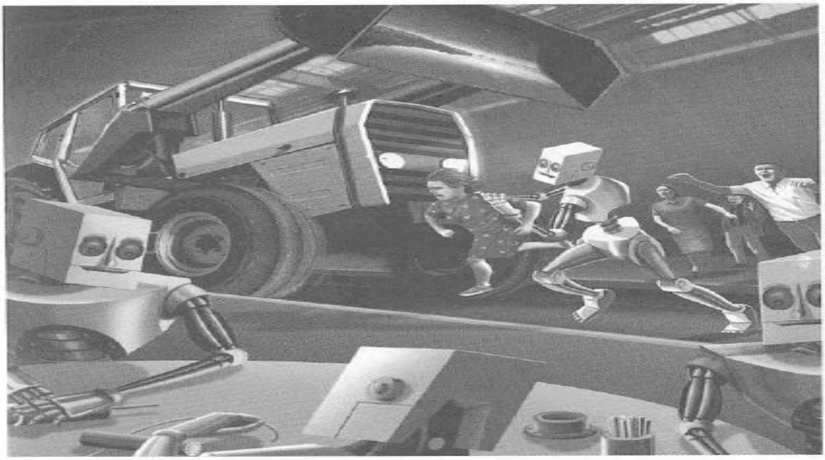

نیمه ثانیه وروسته، تراکتور له هماغه ځایه تېر شو چېرته چې ګلوریا ولاړه وه.

د ګلوریا مور او پلار خپلې لور ته ور منډه کړه او کلکه یې په غېږ کې ونیوله. ګلوریا وخندل. هغه نه پوهېدله چې لږ مخکې یو خطر ورته متوجه وو. هغې خپل ملګری، روبي موندلی وو.

مېرمن ویسټن خپله لور ښکته کړه او خپل مېړه ته یې مخ کړ. په غوسه یې وویل: ((دا هر څه تا پلان کړي، که نه؟ ته پوهېدې چې ګلوریا به یې دلته پیدا کړي! روبي دلته د کار لپاره نه دی ډیزاین شوی؟))

جورج وویل: ((هو، ګریس. زه پوهېدلم چې روبي به همدلته وي. خو زه په دې نه پوهېدم چې دا هر څه به پېښ شي. او روبي به د ګلوریا ژوند وژغوري. دا ځل یې نو بېرته نه شې شړلی.))

ګریس ویسټن خپلې لور او روبي ته وکتل. روبي په خپلو قوي فلزي لاسونو کې وړه ماشومه نیولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه. سرو سترګو يې ځلا کوله.

مېرمن وېستېن وویل: ((سمه ده جورجه!» اسوېلی يې وکېښ. ((له موږ سره ژوند کولی شي.))

سوزن کالوين وويل: ((ګلوريا په ۱۹۹۸ کې روبي ومونده. تر ۲۰۰۲ کاله پورې، د امريکايي روبوټونو شرکت خبرې کوونکي روبوټونه هم اختراع کړي وو. خو هغه وخت ډېرو خلکو د هغوی په هکله اعتراضات او نيوکې وکړې. دوی وېرېدل. روبوټونه اوس د انسانانو په څېر ښکارېدل او د هغوی غوندې چلند يې کاوه، او خلکو دغه شی نه خوښاوه. د ۲۰۰۳ او ۲۰۰۷ کلونو ترمنځ زياترو دولتونو پر ځمکه په روبوټونو بنديز ولګاوه.

ومې پوښتل: ((نو آيا ګلوريا بايد روبي بېرته شرکت ته وسپاري؟))

ډاکټر کالوين وويل: ((هو، زه چې په ۲۰۰۷ کال کې د امريکايي روبوټونو شرکت ته راغلم، شرکت له مالي ستونزو سره مخ وو. وجه يې دا وه چې دوی په ځمکه روبوټونه نه شوی خرڅولی. خو بيا موږ د روبوټونو يو نوی ډول ايجاد کړ. دغو موډلونو د شمسيـ نظام په نورو سيارو کې ځېرنې کولی شوی.))

ومې ويل: ((او په دې ډګر کې مو ډېر برياليتوب په برخه شو.))

کالوين وويل: ((ښه نو، ځينې ستونزې مو لرلې. لومړی مو هڅه وکړه چې هغه موډلونه بدل کړو چې موږ اختراع کړي وو. خو په دې کار مو زړه مطمئن نه شو. خو، ځوانه!که ته غواړې چې په دې اړه نور پوه شې، بيا به نو ښه وي چې له ګريګوري پاول او مايکل ډونوان سره وغږېږې.)) کالوين خپله خبره وغځوله: ((پاول او ډونووان د روبوټ جوړونې انجينران دي. دوی دې شرکت ته د همدې لپاره را استول شوي چې د دغه شرکت د روبوټونو ستونزې حل کړي. زه نه پوهېږم چې ډونوان به اوس چېرته وي، خو پاول په نيويارک کې اوسېږي.))

ما ورنه وپوښتل: ((د دې ستونزو په باره کې تاسو لږ نور راته غږېدلی شئ. ښاغلی پاول به نور تفصيلات وروسته راکړي.))

سوزن کالوين خپل ډنګر لاسونه په مېز کېښودل.

ويې ويل: ((دوه يا درې داسې قضيې شته چې زه يې په اړه لږ و ډېر معلومات لرم، د هماغو کيسې به درته وکړم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

استدلال

د روبوټ جوړونې انجینران ګریګوري پاول او مایکل ډونوان هغه فضایي تمځای ته استول شوي وو چې پنځم لمریز تمځای نومېده. دوی له هغه کار نه کتنه کوله چې تجربوي روبوټونو سرته رساوه. پاول او ډونوان شاوخوا دوه اونۍ په دې تمځای کې وو چې یوې ستونزې ته یې پام شوو.

دواړه ځوانان د مشر په خونه کې ناست وو. ګریګ پاول تر مېز اخوا وکتل او په کرار غږ یې وویل: ((ته، ما او ډونوان یوه اونۍ مخکې جوړ کړې.))

هېڅ ځواب رانغی. یوازې د وړانګو سمبالګر (ماشین) غږ راته چې خونه یې د مشر تر خونې لاندې وه.

کیوټي ۱ روبوټ ونه خوځېده. سرو سترګو یې تر مېز اخوا سړي ته ځیرل. پاول ناڅاپه وارخطا شو. کیوټي روبوټونه ډېر زیات ځیرک وو، خو هېڅ څوک نه پوهېدل چې دوی څه فکر کوي. په دې کې شک نه وو چې د جوړېدو پر مهال په هر روبوټ کې د روبوټپوهنې قوانین ځای په ځای شوي وو. نو دغه روبوټ چې دې کسانو پرې کیوټي نوم ایښی وو، بې ازاره وو. خو کیو ټي موډل په وروستیو وختونو کې پنځول شوی وو. او دغه ماشین د کیوټي موډلونو لومړنۍ نمونه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاول د توضیح په ډول وویل: ((ته یو چا جوړ کړې، کیوټي. ودې ویل چې ستا حافظې یوه اونۍ دمخه کار پیل کړ. دا ځکه چې ما او ډونوان په ګډه جوړ کړی یې. موږ له هغو پرزو جوړ کړې چې له ځمکې را استول شوي وو.))

روبوټ ورته وویل: ((باید تر دې ښه توجیه وړاندې کړې. زه دې ولې جوړ کړم؟ دا یو بې منطقه کار دی.))

پاول وویل: ((ولې؟)). ویې خندل.

کیوټي وویل: ((زه تر اوسه لا باوري نه یم. خو زه به له خپل عقل نه کار واخلم او په حقیقت به پوه شم.))

پاول پاڅېد. د روبوټ په یخه، فلزي اوږه یې لاسونه کېښودل. ویې ویل: ((زه به درته یو څه واضح کړم. ته لومړی روبوټ یې چې د خپل موجودیت په باره کې دې پوښتنه وکړه. ته ځیرک یې. ته په دې پوهېدلی شې چې له دې ځای نه دباندې څه پېښېږي. له ماسره راشه.))

روبوټ له انجینر سره له خونې دباندې ووت. پاول یوه بټنه کېکاږله. د دېوال یوه برخه وازه شوه. تر دېواله شاته، د غټې ښیښې یوه کړکۍ وه. له کړکۍ نه اخوا یې توره فضا ولیده او میلیونونه روښانه ستوري یې تر سترګو شول.

ویې ویل: ((وګوره.))

کیوټي له کړکۍ نه وکتل. ویې ویل: ((دې ته ورته شیان مې مخکې هم لیدلي، په انجن خونه کې.))

پاول تورتم اسمان ته ګوته ونیوله. ویې ویل: ((د هاغه په اړه څه وایې؟))

کیوټي ځواب ورکړ: ((یوه توره ماده ده چې کوچني ځلانده ټکي لري. زه پوهېږم چې سمبالګر پر دې کوچنیو ټکو وړانګې اچوي. دغه وړانګې تل په یو شان ټکو لګېږي. او زه پوهېږم چې دغه ټکي حرکت کوي او زموږ وړانګې هم له دوی سره حرکت کوي.))

پاول وویل: ((افرین، اوس غوږ ونیسه. دغه توره ماده فضا ده. فضا، نه پیل او نه هم پای لري. اندازه کېږي هم نه. دغه کوچني ټکي نړۍ دي – ځینې یې سیارې دي او یو شمېر یې ستوري دي. او دغه ټول په فضا کې په حرکت کې دي. یو شمېر نړۍ کوچنۍ دي. نورې یې لویې دي او میلیونونه کیلومتره پراختیا لري. فضایي تمځایونه، لکه دغه زموږ یو، د دې نړۍ په پرتله ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوچني دي. پنځم شمسي تمځای یوازې یو میل پراخوالی لري. او دغه تمځای انسانانو جوړ کړی.))

پاول خبره پسې ونیوله: ((انسانان، لکه ډونوان او زه، په ځینو نړیو کې ژوند کوو. خو یو شمېر نړۍ یخې او تشې دي. د دې لپاره چې ژوند پکې وشي، انرژي ته اړتیا لري. تر ټولو ستر ستوری لمر دی. لمر د سوځوونکې انرژۍ لوی توپ دی. نو موږ له لمر نه انرژي اخلو او دغه انرژي یخو او تشو نړیو ته برابروو. موږ د دې تمځای د وړانګو سمبالګر استعمالوو او یخو نړیو ته پرې د انرژۍ وړانګې استوو.))

کیوټي پوښتنه وکړه: ((تاسو له کوم ټکي نه یاستئ؟))

پاول له کړکۍ نه وکتل. یوه کوچني او روښانه آبي ټکي ته یې ګوته ونیوله. ویې ویل: ((هاغه دی، کیوټي. هاغه زموږ نړۍ ده. موږ یې ځمکه بولو. په ځمکه درې بیلیونه انسانان ژوند کوي. او شاوخوا درې اونۍ وروسته به زه بېرته ځمکې ته ستون شم.))

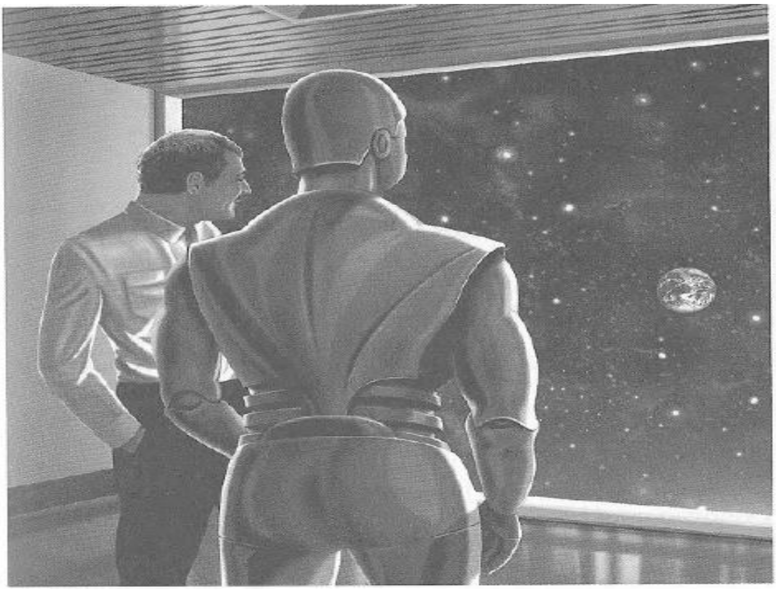

روبوټ وویل «خو زه څنګه، پاوله؟ زما موجودیت دې راته توجیه نه کړ.»

پاول وویل: ((فضایي تمځایونه چې لومړی جوړ شول، انسانانو پرې واکمني کوله. دوی به د انرژۍ وړانګې په سمه توګه لېږلې. خو د وړانګې حرارت او تشعشع خطرناک دي. او په فضا کې ډېری وختونه الکتروني توپانونه راځي. دغه شیان چې انسانانو ته زیان رسوي، نو ځکه روبوټونه جوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوو. او اوس، یوازې په هر فضایي تمځای باندې دوو انسانانو ته ضرورت وي. تر دې دمه چې کوم روبوټونه جوړ شوي، ته یې پرمختللې نوعه یې. که ته په یوازې ځان دغه تمځای اداره کړی شې، نور نو انسانان اړتیا نه لري چې دلته کار وکړي. دوی به یوازې د ترمیماتو لپاره د پرزو راوړلو په خاطر دلته راځي.))

د روبوټ سرو سترګو ځلا کوله. ویې ویل: ((سیارې چې میلیونونه کیلومتره پراخوالی لري! داسې نړۍ چې بیلیونونه انسانان لري! وبښه پاوله، خو زه دې په خبرو باور نه لرم. زه به پخپله حقیقت پیدا کړم.))

روبوټ چې له خونې ووت، ډونوان خونې ته را دننه شو او روبوټ یې ترڅنګ تېر شو.

ډونوان پوښتنه وکړه: ((څه وشول؟))

پاول ځواب ورکړ: ((کیوټي ته مې وویل چې هغه موږ جوړ کړی، ځمکه، فضا، ستوري او سیارې مې ورته تشریح کړل. خو زما په خبرو باور نه لري. غواړي پخپله په حقیقت ځان پوه کړي.))

ډونوان ګوتې په خپلو سرو وېښتان کې تېرې کړې. په غوسه یې وویل: ((دغه روبوټ مې هسې اعصاب را خرابوي.))

څو ورځې وروسته کیوټي د مشر دروازه وټکوله او دننه شو. پاول او ډونوان غرمنۍ خوړه. ډونوان لاسونو کې ساندویچ نیولی وو، ښکته یې کېښود.

روبوټ ژر وویل: ((ډونوانه، پاوله، یو څو خبرې درسره لرم.))

ډونوان له پاول نه پوښتنه وکړه: ((اوس نو دلته کېنو او دې احمق روبوټ ته غوږ ونیسو؟))

پاول وویل: ((غلی شه، مایکه! ښه کیوټي وایه. غوږ یو.))

کیوټي وویل: ((له دوو ورځو نه فکر کوم. ډېر دلچسپه وو. زما لومړۍ پوښتنه دا ده: زما د موجودیت علت څه دی؟))

پاول تندی تریو کړ. ویې ویل: ((مخکې مې درته وویل. ته ځکه جوړ شوی یې چې موږ دواړو - ډونوان او ما - جوړ کړی یې.))

ډونوان وویل: ((او که زړه دې نه مني، نو موږ دې بېرته سره برخې، برخې هم کولی شو.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

روبوټ دواړو ته وکتل: ((تاسو جوړ کړم؟ ولې داسې فکر کوئ. دا خو بې منطقه خبره ده.))

پاول پوښتنه وکړه: ((ته ولې دا خبره کوې؟))

د کیوټي له خولې نا اشنا غږ ووت. تر ډېره خندا ته ورته وو. ویې ویل: ((تاسو ساده موجودات یئ. له نرمې مادې جوړ یئ. کمزوره یئ. سم نه یئ ډیزاین شوي.)) د ډونوان ساندویچ ته یې گوته ونیوله. ویې ویل: ((تاسو مجبوره یئ له دې خوړو څخه چې په خوله یې ننباسئ، انرژي واخلئ. او خوب ته ضرورت لرئ. که د تودوخې په درجه کې لږ تغیر راشي، زیان وینئ. تشعشع درته زیان لري. خو زه ډېر ښه ډیزاین شوی یم. زه په ډېر اسانه انرژي اخیستلی شم. او په سملاسي او مؤثر ډول یې استعمالوم. فلزي بدن مې قوي دی او خوب ته هم اړتیا نه لرم. تشعشع او د حرارت درجې بدلون ماته کوم زیان نه لري. یو ساده موجود، تر ځان برتر او بهتر موجود نه شي پنځولی.))

ډونوان په غوسه وویل: ((که موږ نه یې جوړ کړی، نو چا جوړ کړې؟))

کیوټي ورو سر وخوځاوه. ویې ویل: ((ډونوانه، افرین دې وي په تا. همدا زما دوهمه پوښتنه وه. کوم ذات چې زه خلق کړی یم، هغه باید تر ما ډېر ځواکمن وي. نو، دې پوښتنې ته یوازې یو منطقي ځواب پاتې کېږي.))

دواړه سړي غلي وو.

کیوټي خبره وغځوله: ((هغه ذات جوړ کړی یم، چې د دې تمځای هر شی کنټرولوي. موږ ټول هماغه ته کار کوو.))

ډونوان، پاول ته وکتل. ویې ویل: ((گریگه! دا خو د هغه کنورټر په باره کې غږېږي، کنه؟))

کیوټي اسوېلی وایست. ویې ویل: ((زه د خدای په باره کې خبرې کوم. خدای هغه موجود دی چې موږ ټول یې خدمت کوو.))

ډونوان وخندل او پاول خپل سر وخوځاوه.

روبوټ وویل: ((هغه ذات لومړی انسانان خلق کړل. انسانان تر ټولو ټیټ مخلوقات دي. ساده دي. ورپسې دې ذات لا ډېر ځیرک او هوښیار موجودات وپنځول؛ یعنې موږ روبوټونه. په پای کې دې څښتن زه جوړ کړم. زه دلته د دې لپاره را استول شوی یم چې د وروستیو انسانانو ځای ونیسم. له نن نه وروسته به زه د خدای خدمت کوم.))

پاول په غوسه ویل: ((نه! ته به زموږ خبره منې. ته به تر هغو غلی کېنې، تر څو موږ پوه شو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته له کنورټر نه سمه استفاده کولی شې که نه. ته به دلته له کنورټر سره کار کوې. همدا وجه وه چې ته مو جوړ کړې. په خبره پوه شوې؟ اوس ځه نو.))

کیوټي څه ونه ویل او له خونې ووت.

ډونوان ګوتې په وېښتانو کې تېرې کړې. ویې ویل: ((دغه روبوټ مو په کومه بلا اخته کوي. بیخي لېونی دی.»

د پنځم شمسي تمځای په کنټرول خونه کې انجینرانو د کنورټر د بونګا غړ اورېدلی شوی. دغه ستر ماشین تر دوی لاندې خونه کې وو. له څو ساعتونو راهیسې کنورټر له لمر نه انرژي جذب کړې وه او بیا د وړانګو سمبالګر څلورم تمځای ته انتقالوله.

ډونوان وویل: ((د څلورم تمځای وړانګه په خپل وخت مریخ ته ورسېده. اوس نو د وړانګو سمبالګر بندولی شو.))

پاول سر وخوځاوه. ځواب یې ورکړ: ((سمه ده)) خو اندېښمن ښکارېده. ((دې ډېټا ته وګوره. یو الکتروني توپان زموږ لوري ته را روان دی. ممکن توپان هغه وړانګه ووهي چې باید ځمکې ته لاړه شي. مایکه! لاندې د انجن خونې ته ورشه. کیوټي همالته ده. وګوره چې هغه څه کوي.))

ډونوان وویل: ((سمه ده.))

ډونوان چې د انجن ستړې کوټې ته ورغی، په کیوټي یې سترګې ولګېدې. کیوټي روبوټ، له کاري روبوټونو سره یو ځای د ایل ټیوب څنګ ته ولاړ وو. ناڅاپه کاري روبوټونه د ایل ټیوب په وړاندې په زنګنو وغورځېدل. ورپسې کیوټي ورو د روبوټونو په کتار کې کوز او پاس وګرځېده.

ډونوان په منډه په زینو ښکته شو. چیغه یې کړه: ((تاسو څه کوئ، فلزي احمقانو؟ پاڅېږئ. هغه ایل ټیوب پاک کړئ.))

خو کیوټي غلی وو او یو کاري روبوټ هم ونه خوځېده.

ډونوان تر ټولو نږدې روبوټ ټېل واهه. بیا یې چیغه کړه: ((پاڅېږه!))

لږ وروسته یې روبوټ خبره ومنله. ویې ویل: ((خدای زموږ رهبر دی او لومړی کیوټي د هغه پیغمبر دی.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلو روبوټونو ډونوان ته وکتل او شل واړو همدا خبره تکرار کړه: ((خدای زموږ رهبر دی او لومړی کیوټي د هغه پیغمبر دی.))

کیوټي وویل: ((ښښنه غواړم، ډونوانه! زما ملګري اوس د خدای اطاعت کوي.))

ډونوان وویل: ((چټیات مه بادوه! خدای مدای نشته او نه هم ته کوم پیغمبر یې. ته به زما خبره منې. همدا اوس له انجن خونې ووځه.))

کیوټي وویل: ((زه یوازې د خپل خدای امر منم.)) کیوټي د ډونوان مخې ته ودرېد.

انجینر له وېرې ولړزېد.

روبوټ وویل: ((ښښنه غواړم، ډونوانه! خو ته او پاول د انجن یا کنټرول خونې ته نه شئ ننوتلی.))

کیوټي خپل لاس وخوځاوه او دوو روبوټونو د ډونوان لاسونه ونیول. پورته یې کړ او په بیړه یې زینو ته ورساوه.

پاول او ډونوان د مشر په خونه کې وو. دوو روبوټونو د خونې مخې ته څوکیداري کوله.

ډنوان په غوسه وویل: ((روبوټونه باید زموږ خبره ومني، همدا د روبوټپوهنې دوهم قانون دی.))

پاول وویل: ((خو دوی یې نه مني، موږ دلته راغلي وو چې د روبوټ د شرکت ټولې ربړې حل کړو. خو ستونزې مو حل نه کړې او پاتې راغلو. اوس نو د روبوټونو اعصابو کار پرې ایښی او موږ ته خطر جوړ دی. له منځه لاړو. ښایي د امریکایي روبوټونو شرکت مو مریخ ته واستوي. مریخ د مړینې لپاره یو ډېر وحشتناک ځای دی. یا مو ممکن زندان ته واستوي.))

ډونوان وویل: ((یوه شېبه صبر وکړه، تر دې مهمه خبره هم شته چې باید ورته اندېښنه وکړو. الکتروني توپان به مستقیماً د ځمکې له وړانګې تېرېږي، نو باید د وړانګې موقعیت ور بدل کړو.))

پاول په راتلونکي خطر پوه شوی وو. رنګ یې زېړ اوښتی وو او له وېرې یې وویل: ((که کیوټي په سم ډول وړانګه کنټرول نه کړي، نو دغه وړانګه به ارومرو د ځمکې کومه برخه ورانه کړي.))

ډونوان هڅه وکړه چې له خونې ووځي. خو ساتونکو روبوټونو یې مخه ونیوله. په دغه شېبه کې کیوټي را ښکاره شو.

روبوټ په نرمه ژبه دواړو سړیو ته وویل: ((هیله کوم مه غوسه کېږئ، خو زما په ګومان نور تاسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته اړتیا نه لرو؛ پاوله، ډونوانه، تاسو دلته بې هدفه یاستئ.))

پاول پاڅېد. ویې ویل: ((هدف دې څه دی؟))

کیوټي ځواب ورکړ: ((زما له پیدایښت مخکې، تاسو د خدای خدمت کاوه. اوس، زه د خدای خدمت کوم. همدا زما دنده ده. نور نو ستاسو موجودیت بې ضرورته دی. زه تر تاسو غوره یم او باید زه د خدای خدمت وکړم.))

کیوټي خپل وسپنیز لاسونه له دواړو کسانو را تاو کړل، ویې ویل: ((پاوله، ډونوانه! له تاسې دواړو سره مینه لرم. تاسو تر ما ټیټ موجودات یاستئ، خو د خدای مو ډېر ښه خدمت کړی.))

ډونوان او پاول تر یو څه وخته له کیوټي سره بحث وکړ، خو خبره له امکانه وتلې وه. روبوټ په دواړو انجینرانو باور نه کاوه. یو څو شېبې وروسته، کیوټي له خونې ووت.

پاول وویل: ((موږ باید هغه پوه کړو، الکتروني توپان به تر اته څلوېښت ساعتونو مخکې را ورسېږي. مخکې له دې چې ناوخته شي، کیوټي مو باید کنټرول خونې ته ور پرېږدي.))

ډنوان وویل: ((هو، پوهېږم.)) ډونوان ناڅاپه وخندل. ویې ویل: ((گریگه، زه یو فکر لرم. کیوټي هېڅ منطقي استدلال ته غوږ نه ږدي، نو موږ یې باید عملاً ورته وښیو. راځه یو بل روبوټ به جوړ کړو او دی دې راته وگوري. په دې ډول به یې پر موږ باور وشي.))

دواړو انجینرانو کابو درې ساعته کار وکړ. د دواړو مخې ته یو نوی روبوټ پروت وو. یو ساده موډل یې جوړ کړی وو او تقریباً تکمیل شوی وو. اوس یې باید سر ورته جوړ کړی وی.

پاول کار ودراوه او کیوټي ته یې وکتل. روبوټ به څه فکر کاوه؟ د پاول او ډونوان د کار په جریان کې، روبوټ نه کومه خبره کړې وه او نه خوځېدلی وو. غلی ناست وو.

پاول وویل: ((مایکه، راځه چې اوس یې ماغزه په خپل ځای کې نصب کړو.))

ډونوان په احتیاط پوزیتروني ماغزه د روبوټ په فلزي سر کې کېښودل.

اوس نو روبوټ یوازې برېښنا ته اړتیا لرله.

پاول خپل لاس هغه سویچ ته ور اوږد کړ چې روبوټ یې ژوندی کاوه. بیا یې وویل: ((راته گوره کیوټي، ښه په ځیر راته وگوره.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

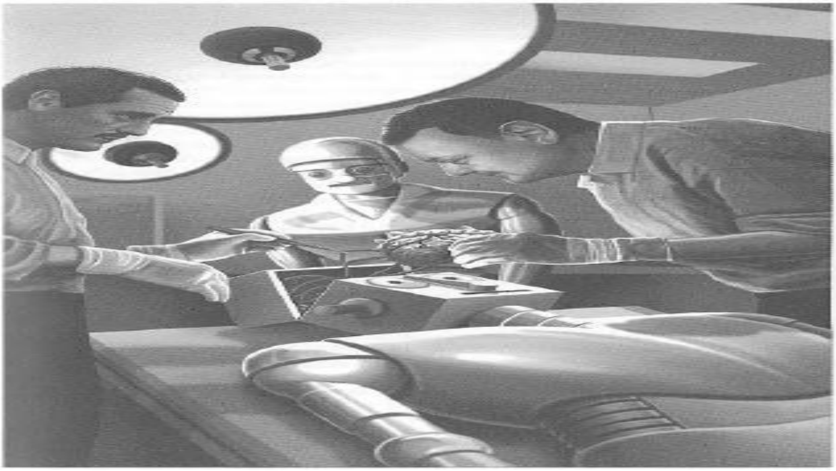

((راځه چې اوس يې ماغزه په خپل ځای کې کېږدو، مايکه!))، پاول وويل.

کله چې پاول سويچ کېکاږه، روبوټ خپل سر را پورته کړ.

بيا ورو له مېز نه را پاڅېده او د انجينرانو څنګ ته ورغی.

ويې ويل: ((زه غواړم چې کار پيل کړم، زما خدايانو.))

ډنوان دروازې ته ور منډه کړه. ور يې پرانيست او نوي روبوټ ته يې وويل: ((په دې زينو ښکته لاړ شه، هدايات به درکول شي.))

پاول، په مسکا کيوټي ته وويل: ((ښه نو؟ اوس باور کوې چې ته هم موږ جوړ کړی يې؟))

د کيوټي غږ مړاوی او تند وو. ځواب يې ورکړ: ((نه! تاسو يوازې د روبوټ برخې سره يو ځای کړې دي، په اصل کې خو مو نه دی خلق کړی. دغه برخې يې خدای خلق کړې دي.))

د انجينرانو په خپلو غوږونو باور نه کېده چې دا څه اوري. ډونوان چيغه کړه: ((غوږ ونيسه، د روبوټ دغه برخې له ځمکې نه را استول شوې وې. که د تمځای په کتابتون کې کتابونه ولولې، نو په هر څه به دې سر خلاص شي.))

کيوټي ور غبرګه کړه: ((کتابونه؟ ما ټول کتابونه لوستي دي. دغه کتابونه هم خدای ليکلي دي. دا کتابونه ستاسو لپاره ليکل شوي، زما لپاره نه دي. تاسو د خپل موجوديت توجيه غوښتله او خدای هغه توجيه درته بيان کړه. خو تاسو په ټول حقيقت نه پوهېږئ. بده يې مه منئ. تاسو انسانان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای د پلان یوه برخه یاستئ.)) له دې وروسته، کیوټي مخ تاو کړ او له خونې ووت.

پاول وویل: ((راتلونکې اونۍ به زموږ ځایناستي انجینران راشي، بیا نو باید بېرته ځمکې ته لاړ شو او دا ورته تشریح کړو چې څنګه مو ماته وخوړه.))

ډونوان چیغه کړه: ((ګریګه، موږ باید یو څه وکړو. کیوټي په هغه څه باور نه لري چې ویې لیدل، وا یې وربېدل او یا یې په کتابونو کې لوستلي دي.))

پاول وویل: ((پوهېږم)). د پاول غږ دروند او له غوسې ډک وو. خبرې یې وغځولې: ((دغه روبوټ یوازې په منطق باور لري، په بل هېڅ شي هم نه. زه ځم، ویده کېږم.))

دوولس ساعته وروسته، له دواړو نه یو هم نه وو ویده شوی. توپان هم را نږدې شوی وو. ډونوان او پاول له کړکۍ دباندې وکتل. الکترونونه به چې د انرژۍ له وړانګې تېر شول، ځلا به یې وکړه.

وړانګه له خپل ځایه نه خوځېده. خو پاول او ډونوان پوهېدل چې له یو خطرناک حالت سره مخ دي. که چېرته د وړانګې موقعیت لږ هم بدل شوی وی، انرژي به د ځمکې لویه برخه ویجاړه کړې وه او له بده مرغه دغه وړانګه هغه روبوټ کنټرولوله چې په دې یې باور نه درلود چې ځمکه اصلاً وجود هم لري.

بالاخره، توپان پای ته ورسېد. څو شېبې وروسته، کیوټي خونې ته راننووت. ویې ویل: ((پاوله، ډونوانه! تاسو ښه نه برېښئ. ښښه غواړم چې ستاسو وجود به ډېر ژر له منځه لاړ شي. آیا غواړئ چې هغه ډېټا وګورئ چې نن ورځ را ټوله شوې؟))

پاول فکر وکړ چې روبوټ د ملګرتیا چلند کوي. انجینر پاڼو ته وکتل. ورته ځیر شو او یو ځل بیا یې ورته وکتل.

خپل ملګري ته یې مخ کړ او ویې ویل: ((مایکه، مایکه! روبوټ وړانګه کنټرول کړې.))

ډونوان وویل: ((څـ - څه؟ هدف دې څه دی؟))

پاول پاڼې ور بېرته کړې او ډونوان هم ډېټا ته وکتل.

کیوټي پوښتنه وکړه: ((کومه ستونزه ده؟))

پاول چیغه کړه: ((تا وړانګه کنټرول کړې. وړانګه بیخي سمه د ځمکې تمځای ته لېږل شوې.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیوټي حیرانه شو: ((د ځمکې تمځای؟)) غږ یې زېږ وو. ((دا هېڅ امکان نه لري چې لـه تاسـو سره سم چلند وکړم. تاسو یوازې خپل احمقانه نظریات بار، بار تکراروئ. مـا وړانګـه کنټـرول کـړه، ځکـه چې خدای غوښتل چې دغه کار وکړم.))

ډونوان چیغه کړه او کیوټي یې په غبږ کې ونیو: ((احمقه روبوټه!)) پاول ته یې مـخ کـړ: ((اوس نـو څه کوو، ګریګه؟))

پاول د ستړیا احساس کاوه، خو خوشاله وو. ځواب یې ورکړ: ((هېڅ هم نـه کـوو. کیـوټي راتـه پـه ډاګه کړه چې هغه دغه تمځای اداره کولی شي. هـېڅ بشرـ هـم دغـه وړانګـه د الکـتروني توپـان پـه دوران کې تر دې ښه نه شوی کنټرولولی.))

ډونوان وویل: ((خو موږ تر اوسه پورې ستونزه نـه ده حـل کـړې. وا دې ورېـدل چـې کیـوټي څـه وویل؟ دی په دې عقیده دی چې د وړانګې سمبالګر د ده خـدای دی. او دی پـه دې بـاور نـه لـري چې ځمکه وجود لري. هغه په یوازې ځان دغه تمځای نه شي مدیریت کولی.))

پاول پوښتنه وکړه: ((وړانګه کنټرولولی شي؟))

((هو، خو ....))

پاول په خندا وویل: ((نو بیا څه فرق کـوي چـې دی پـه څـه شي بـاور لـري؟)) او بېرتـه پـه تخـت وغځېده. په څو ثانیو کې، د خوب ښاپېریو خپلې نرۍ ته ورسره یووړ.

پاول د خپل فضایي یونیفورم جاکټ په اغوسته ، ویـې ویـل: ((زه بـه یـې درتـه ووایـم چـې څـه بـه کېږي. نوي کیوټي روبوټونه به دې تمځای ته راوړل شي. نـوي روبوټونـه بـه هـم د خپـل پیغمـبر لـه لوري د خدای په هکله پوه شي. بیا به هر روبوټ یوه بل تمځای ته ولېږدول شي. دغه خاص کیـوټي روبوټونه به په ټولو تمځایونو کې وړانګې په دقیق ډول کنټرول کړي.))

ډونوان وویل: ((راځه چې له دې ځایه لاړ شو. زموږ ځایناستي را رسېدلي دي. تر څـو چـې ځمکـه ونه وینم، تر هغو به مې زړه خوشاله نه شي.))

دروازه خلاصه شوه. کیوټي ښکاره شو. ((تاسو روان یئ؟))

پاول وویل: ((هو، زموږ پر ځای نور کسان را ورسېدل.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيوټي وويل: ((تاسو د خدای ښه خدمت کړی او اوس به ستاسو موجوديت پای ته ورسېږي.))

پاول په غوسه وويل: ((موږ ځمکې ته روان وو، کيوټي))

کيوټي وويل: ((ډېره ښه ده چې تاسو دا ډول فکر کوئ.))

پاول او ډونوان د فضايي خونې په لور ولاړل. فضايي بېړۍ هلته د دوی په تمه وه.

فرانز مولر او سام ايونز، هغه دوه انجينران چې د پاول او ډونوان په ځای راغلي وو، له فضايي خونې را ووتل.

پاول وويل: ((سلام، ځمکه څنګه وه؟))

مولر وخندل او ځواب يې ورکړ: ((لا هم پخپل ځای ده.))

پاول وويل: ((ډېره ښه ده.))

د مولر تندی ګونځې شو. د پاول خبره ورته عجيبه ښکاره شوه. ويې ويل: ((د امريکايي روبوټونو د شرکت ساينسپوهانو نوی روبوټ اختراع کړی. دغه موډل ډي وي پنځه نومېږي؛ څو اړخيز روبوټ دی.))

پاول په حيرانتيا وويل: ((څنګه روبوټ دی؟))

فرانز خپله خبره روښانه کړه: ((ډي وي پنځه مشر روبوټ دی، چې شپږ فرعي روبوټونه لري. مشر روبوټ دغه فرعي روبوټونه کنټرولوي. فرعي روبوټونه د لاس د ګوتو غوندې کار کوي، چې کنټرول يې د لاس په واک کې دی. ډي وي پنځه، په سياراتو کې د معدنونو په برخه کې د کار کولو لپاره جوړ شوی.))

پاول ترې پوښتنه وکړه: ((دغه روبوټ ازمويل شوی دی؟)) دی اندېښمن وو او پوهېده چې مولر به له دې وروسته څه وايي.

مولر وخندل. ((تاسو ته په تمه دي. ته او ډونوان چې ورسېږئ، ډي وي پنځه به وازمايئ.))

پاول وويل: ((خو موږ بايد يو څه رخصتي وکړو.))

مولر وويل: ((اوه، رخصتي به هم درکړي. دوه اونۍ به ارام وکړئ، له هغه وروسته به خپله نوې دنده پيل کړئ. اوس، نو تاسو د کيوټي-١ په باره کې راته وغږېږئ. سم کار کوي؟ که نه نو د وړانګې کنټرول ته به يې نږدې هم پرې نهږدم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاول لومړی غلی وو، بیا یې وویل: ((کیوټي ښه ده، فکر نه کوم چې کومه ستونزه به ورسره ولرئ. هغه پوهېږي چې د انرژۍ وړانګه څنګه کنټرول کړي.))

پاول وخندل او په ډونوان پسې فضايي بېړۍ ته ورغی. دوی دواړه کور ته روان وو. مـولر او ایـونز په پنځم لمریز تمځای کې د څو اونیو لپاره پاتې شول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

لومړی، سوی ونيسه

د انجينرانو رخصتي تر دوو اونيو وغځېده. د امريکايي روبوټونو د شرکت ساينسپوهانو چې ډي وي پنځه روبوټ جوړاوه، له ګڼو ستونزو سره مخ وو. بالاخره، شپږ مياشتې وروسته يې پاول او ډونوان ته خبر ورکړ. دواړه انجينران چې د سيارې معدن ته ورسېدل، څو اړخيز روبوټ لا هم سم کار نه شو کولی.

اوس پاول او ډونوان د معدنونو په دفتر کې ناست ول. ډونوان غوښتل چې د کار په جريان کې روبوټونه وڅاري.

پاول ارږمی وايست او ډونوان ته يې وويل: ((ډي وي پنځه له انسانه پرته هم په معدنونو کې کار کولی شي. دا روبوټ داسې جوړ شوی چې د انسان له هداياتو پرته کار وکړي.))

ډونوان وويل: ((سمه ده، راځه چې خپل معلومات وارزوو. يو، ډي وي پنځه چې د امريکايي روبوټونو په فابريکه کې وو، په هره ازموينه کې بريالی شوی. دوه، د امريکايي روبوټونو شرکت وويل چې دغه مشر روبوټ او نور ټول فرعي روبوټونه چې کله په سياراتو باندې کار پيل کړي، نو په ټولو ازمايښتونو کې به بريالي شي. درې، خو دغه روبوټونه په دې ځای کې په ازمايښتونو کې نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريالي شوي. څلور، که دوی په ټولو ازمايښتونوکې کامیابـه نـه شي، د امريکـايي روبوټونـو د شرکـت ډېرې پيسې به بابيزه لاړې شې. او پنځم دا چې که موږ دا ورته روښانه نـه کـړو چـې دغـه روبوټونـه ولې په ازمايښتونو کې ناکامه کېږي، نو بيا به موږ ته سر خوږی جوړ وي.))

پاول وويل: ((پخپلو سترګو دې وليدل چې ډې وي پنځه درې نوبته کار وکړ او ټول کارونه يې پـه سم ډول سرته ورسول.))

ډونوان ځواب ورکړ: ((هو، خو درې نوبته، خو کله مې چې په دوی پام نـه وو، نـو مشرـ او فرعـي روبوټونو يوه تيږه هم ښس ته را نه وړه. تر دې چې دوی اصلاً بېرته ښس ته هم راستانه نـه شـول. زه پسې ورغلم او بېرته مې راوستل.))

پاول وويل: ((نو کومه ستونزه وه؟))

ډونوان وويل: ((نه، هر څه روغ وو. يوازې يـوه سـتونزه يـې لرلـه. هـېڅ تيـږه يـې نـه وه کينـدلې. ګرېګه، تر دې ښکاره دنده مې تر اوسه پورې نه وه ليدلې.))

پاول وويل: ((راځه چې د ډې وي پنځه يا ډيو په باره کې لا زيات په احتيـاط غـور وکـړو. ډيـو لـه ځان سره شپږ فرعي روبوټونه لري. په اصل کې، دغه روبوټونه د ډيو اجزاوې دي. دغـه شـپږ فرعـي روبوټونه د لاس د ګوتو په څېر دي. ډيو شپږ واړو فرعي روبوټونو ته امر کوي، خو له مخابرې يـا غـږ نه کار نه اخلي. دی د خپلو پوزيتروني مغزو په مټ خپل پيغام پـه مسـتقيم ډول د فرعـي روبوټونـو مغزو ته لېږي. هېڅ څوک نه پوهېږي چې دغه ميکانيزم په څه ډول کار کوي.))

ډونوان له خونې ووت او له ډې وي پنځه روبوټ سره بېرته راغی. پاول ((د روبوټپوهنې لارښـود)) کتاب لوسته. کتاب يې يوې خواته کېښود. اووه فوټه دنګ فلزي روبوټ ته يې وکتل.

ويې ويل: ((ستړی مشې ډيوه، څنګه يې؟))

روبوټ ځواب ورکړ: ((ښه يم.))

پاول وويل: ((ته يو تکړه کان کيندونکی روبوټ يـې او ورسره د شـپږو فرعـي روبوټونـو د کنټـرول وړتيا هم لرې، او ستا ماغزه هم تر دې دمه بيخي سم کار کوي.))

روبوټ سر وخوځاوه، او ويې ويل: ((هو.))

پاول ترې پوښتنه وکړه: ((نو په کار کې دې څه ستونزه ده؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډي وي پنځه ځواب ورکړ: ((هېڅ)).

پاول وويل: ((نن دې هېڅ تيږه نه ده توليد کړې، کولی شې ووايې چې څه وشول.))

ډيو وويل: ((ويلی يې نه شم چې څه شوي. فرعي روبوټونو سم کار کاوه. زه پوهېږم چې ما هم سم کار کاوه. او نور مې کوم څه په ياد نه دي. د کار نوبت مې چې پای ته ورسېده، ډونوان را ښکاره شو. او د تيږو کارتنونه هم تش وو.))

ډونوان د پاول مېز ته ور نږدې شو او پوښتنه يې ترې وکړه: ((څه فکر کوې؟))

پاول ورو وپسنېده: ((ښا، زه فکر کوم چې موږ بايد د ده ماغزه معاينه کړو.))

په دوو ساعتونو کې انجينرانو معاينه پای ته ورسوله. ډيو چې ورو له خونې روان شو، ځمکې ته يې وکتل.

پاول وويل: ((په پوزيتروني مغزو کې يې هېڅ مشکل نشته. ستونزه خامخا کوم بل چېرته ده.))

ډونوان په مېز خپل لاس وواهه. ((ډيو يوازې هغه وخت مشکل لري، چې موږ يې په خوا کې نه اوسو. ګريګه! خو روبوټ په داسې ډول ډيزاين شوی چې له انساني هداياتو پرته کار وکړي.))

پاول وويل: ((په بل کاري نوبت کې به د روبوټ کار وڅارو. د څار لپاره به يې زه يوه کامره استعماله کړم. ممکن دا ځل مو يو څه تر سترګو شي.))

ډونوان وويل: ((سمه ده، زه به په خونه کې له سکرين سره يوه کامره وصل کړم.))

پاول وويل: ((دې ستونزې ته به د حل لاره پيدا کړو او بايد يې پيدا کړو. خو مخکې له دې چې يو سوی کباب کړې، لومړی يې بايد ونيسې. ښه نو، اوس بايد دغه سوی ونيسو.))

ډونوان خپل راپور ته ځير شو. له ډېر وخته يې دغه راپور مخې ته ايښی وو، لوسته يې، ډېر سخت ستومانه وو.

ويې ويل: ((ګريګه، له دې معدن نه دغه مياشت بايد زر ټنه تيږه وباسو. خو روبوټونو په دې کاري دوره کې کافي تيږې نه دي استخراج کړې.))

پاول ورته ونه کتل، په غوسه يې وويل: ((پوهېږم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه يې سکرين ته وکتل او چيغه يې کړه. ډونوان پورته ټوپ کړ او د پاول مېز ته ورغی. دواړو په سکرين کې سترګې خښې کړې.

ډونوان چيغه کړه: ((دوی لېوني شوي دي!))

په پرده، ډيو او فرعي روبوټونه ښکارېدل. اووه واړه روبوټونه په کان کې په پوځي تګ په يوه تونل کې ښکته او پورته روان وو. شپږ واړه روبوټونه په ډيو پسې روان وو. شل متره به لاړل، بيا به بېرته را تاو شوو او په شا به راغلل. ټول په ګډه خوځېدل او تاوېدل، ګوندې اتڼ کوي.

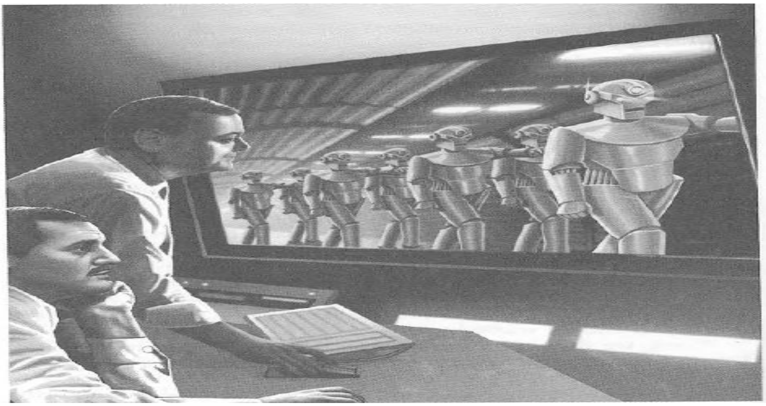

پاول وويل: ((زموږ فضايي يونيفورم راوړه، بايد کان ته ورشو.))

څو دقيقې وروسته، ډونوان له جامو سره بېرته راغی. ويې ويل: ((ولې هر وخت هماغه روبوټونه لېوني کېږي چې موږ ورسره کار کوو.))

پاول وويل: ((بدبخته يو ځکه. څه چې ځو.))

په تياره تونل کې ډېر وړاندې، انجينرانو د روبوټونو رڼا وليده. روبوټونه په عجيبه نڅا کې مخته او شاته خوځېدل.

ډونوان غلي وويل: ((هغه دي.))

پاول وويل: ((ډيو خپلې مخابرې ته ځواب نه ورکوي. اوه! دوی په دې خوا را روان دي. غواړم ويې نيسم.)) د تونل په يوه اړخ کې يې يوه کاڼي ته اشاره وکړه. ((راځه چې هلته پورته وخېژو.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډونوان او پاول کانې ته ور پورته شول. روبوټونه د انجینرانو د پټنځای په لوري ورو، ورو روان وو. ډیو له انجینرانو شل فوټه لرې وو، له ټولو روبوټونو سره ناڅاپه ودرېده. بیا، فرعي روبوټونه په بیړه تاو شول او لرې لاړل. ډیو ورته کتل او بیا ورو، کېناست.

روبوټ پوښتنه وکړه: ((پاوله، ډونوانه! تاسو دلته یئ؟))

دواړه له کانې را ښکته شول او د روبوټ مخې ته ودرېدل.

پاول وویل: ((ښه نو، ډیوه، دلته څه روان وو؟))

روبوټ ځواب ورکړ: ((زه نه پوهېږم. موږ په اوولسم تونل کې په یوه پېچلې ساحه کې کار کاوه. او بیا ... بیا ... مې فکر وکړ چې شاوخوا ته مې انسانان دي.))

پاول، ډونوان ته وویل: ((د پاتې کاري دورې په ټول جریان کې یې په خوا کې اوسه. کله چې کار پای ته ورسېږي، دفتر راشه. زه ځینې نظرونه لرم.))

درې ساعته وروسته، ډونوان دفتر ته راستون شو. ستړی ښکارېده.

پاول وویل: ((پاتې وخت کې روبوټونو څنګه کار کاوه؟))

ډونوان وویل: ((زه یې چې په خوا کې وم، هېڅ ستونزه هم نه وه.))

پاول وویل: ((ته چې په کان کې وې، ما دلته یوازې د ډیو د نااشنا چلند په باره کې فکر کاوه او یوه ایډیا مې ذهن ته راغله. واوره! ډیو یوازې هغه وخت ستونزه جوړوي، چې موږ یې خوا کې نه اوسو. خو کله چې دی کار نه کوي او بیا زه او ته ور رسېږو، دی بېرته عادي کار ته راګرځي. کله چې انسانان د روبوټونو په خوا کې نه وي، نو دوی باید لا زیات تصمیمونه ونیسي. آیا د دوی د نا اشنا چلند همدا لامل دی؟))

پاول خپله خبره وغځوله: ((موږ باید په دې پوه شو چې کله موږ د روبوټ په خوا کې نه یو، نو روبوټ څنګه چلند کوي. موږ به کاري وختونه سره وویشو. ته چې ارام کوې، زه به د سکرین پر مخ روبوټونه څارم. بیا به زه ارام کوم. او ته به په روبوټونو پام کوې. که کومه ستونزه جوړېږي، سمدستي به کان ته ورځو.))

ډونوان وویل: ((خو له موږ سره ډېر کم وخت پاتې. باید په لسو ورځو کې د امریکايي روبوټونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرکت ته خپل راپور چمتو کړو. شرکت هغه روبوټونه نه شي پلورلی، چې په ازمايښتونو کې پاتې راغلي وي.))

پاول ورسره همغږی وو، ((بالکل، موږ لس نورې ورځې هم لرو، چې پوه شو چې ستونزه چېرته ده او حل یې کړو.))

ډونوان چیغه کړه: ((خو د دې ستونزې تر شا بیلیونونه لاملونه کېدی شي.))

پاول وویل: ((زه فکر کوم چې موږ باید له یوه فرعي روبوټ سره مرکه وکړو.))

پاول او ډونوان هېڅ کله له یوې ((ګوتې)) سره تر دې مخکې خبرې نه وې کړې. پوښتنې پاول وکړې.

پاول فرعي روبوټ ته وویل: ((ستاسو مشر چې ستاسو کنټرول یې په لاس کې دی، کوم مشکل لري. څلور ځله دغه ستونزه پېښه شوې. هر ځل چې دغه ستونزه منځته راغلې، تا به څه کول؟ ستاسو ټولې ډلې به څه کول؟))

ګوتې ځواب ورکړ: ((دغه ستونزه چې لومړی پېښه شوه، موږ په اوولسم تونل کې په یوه پېچلې ساحه کې کار کاوه. دوهم ځل مو د یوه تونل په بام باندې کار کاوه. بام یې کمزوری وو او موږ پوهېدو چې احتمالاً را وغورځي. دریم ځل، موږ د یوه نوي تونل د انفجارولو لپاره چمتوالی نیوه او څلورم ځل هغه مهال پېښه شوه چې چت را ولوېده.))

پاول وویل: ((دقیق راته ووایه چې څه وشول؟))

ګوتې وویل: ((موږ ته یو امر راغی، خو مخکې له دې چې دغه امر تر موږ را ورسي، یو بل نوی امر را واستول شو او موږ مجبوره شوو چې په یوه عجیبه ډول قدمونه ووهو.))

ډونوان وویل: ((د دې امر په اړه راته ووایه. آیا هر ځل به هماغه یو امر درته کېده؟))

ګوتې وویل: ((زه نه پوهېږم. د هغه امر د ترلاسه کولو لپاره به اصلاً فرصت نه راکول کېده.))

پاول ګوتې ته د تلو وویل. بیا یې ډونوان ته مخ کړ.

ویې ویل: ((مایکه، موږ باید په دې پوه شو چې مخکې له دې چې ستونزه رامنځته شي، ډېو څه امر ورته کوي، موږ باید په نوبت کار وکړو. د پردې پر مخ به روبوټونه وڅارو. هر څه به تر نظر لاندې ونیسو – روبوټونه، تونلونه، او هغه ماشینونه چې له کان څخه تیږې استخراجوي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړو انجینرانو تر اوو ورځو پورې سکرین وڅاره. په اتمه ورځ ډونوان پاڅېده او یو کتاب یې د سکرین په لور ګوزار کړ، سکرین ټوټې، ټوټې شو.

پاول په منډه خونې ته راننوت، ویې ویل: ((ولې په غوسه یې؟))

ډونوان وویل: ((نور نو دې سکرین ته نه شم کتلی، ګریګه! په دوو ورځو کې باید خپل راپور چمتو کړو او تر اوسه پورې مو هېڅ هم نه دي پیدا کړي. موږ باید روبوټونو ته نږدې ورشو او یو ځل بیا چټ را وغورځوو یا بله کومه ستونزه جوړه کړو.))

ډونوان خپله خبره وغځوله: ((هغې ګوتې موږ ته څه وویل؟ ویې ویل چې ستونزه هغه وخت پېښېږي چې کله یو څه وغورځي او یا له غورځېدو وروسته پېښېږي. دغه راز، هغه وخت ستونزه جوړېږي، چې کله روبوټونه یوه سخته چاودنه کوي، یا په خطرناکو ساحو کې کار کوي.))

پاول په هیجان وویل: ((یانې ستونزې هغه وخت منځته راځي، چې کله اضطراري حالت رامنځته شي.))

ډونوان وویل: ((بالکل، کله چې ډېو له یوه پېچلي تصمیم سره مخ کېږي او شاوخوا یې هېڅ انسان نه وي، نو تېروتنه کوي. نو، موږ به یو بېړنی حالت جوړ کړو. بیا به وګورو چې څه پېښېږي؟))

پاول وویل: ((راځه چې یوه تونل ته ورشو او یوه چاودنه پکې وکړو.)) ډونوان ورسره ومنله.

ډونوان او پاول د کان دننه وو. په تونل کې ډېر زیات ګرد او دوړې وې.

پاول وویل: ((واوره! روبوټونه له کانې نه د فلزي تیږو د ښلولو لپاره چاودنه کوي. موږ باید اوس نږدې ورشو.)) خپله لاسي بتۍ یې په تونل کې رڼا کړه. د تونل بام ډېر ټیټ وو. ویې ویل: ((راځه چې هلته ورشو.))

دواړه تونل ته ور ننوتل. تر دې وروسته باید په خاپوړو تللي وی، ځکه بام یې ډېر زیات ټیټ وو. د تونل په ځمکه ورو، ورو په خاپوړو روان شوو.

پاول وویل: ((رڼا ښکاري، دغه رڼا د روبوټونو ده.))

ډونوان خپله لاسي بتۍ چټ ته ونیوه. ویې ویل: ((وګوره! هلته یو کمزوری ځای دی، تقریباً

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوس فوټه وړاندې. همالته به یوه چاودنه وکړو.))

پاول وویل: ((سمه ده)). بیا یې یو څه چاودېدونکي توکي چت ته کېښودل. ویې ویل: ((ښه نـو، زه چمتو یم. او ټول روبوټونه لا هم نږدې دي.))

ډونوان د روبوټونـو مشرـ یـانې ډېـو او شـپږ فرعـي روبوټونـه وشـمېرل. ویـې ویـل: ((هـو، اوه واړه همدلته دي.))

زوروره چاودنه رامنځته شوه. پاول، په ډونوان ور وغورځېده.

ډونوان وویل: ((گریگه، ومې نه لیدل چې روبوټونو څنگه غبرگون وښوده؟ تا ولیدل؟))

پاول وویل: ((نه، روبوټونه څه شول؟ فکر کوې چې چت د دوی په سر را وغورځېده.))

پاول په تونل کې په خاپوړو روان شو. خو ناڅاپه، ودرېده. نـور مخـې تـه نـه شـوی تللـی. پـاول او ډونوان په تونل کې گیر شوي وو. مخې ته نه شوی تلای، لاره بنده وه. او شاته هم نه شوی تلـی، تـر شا ټیټ چت هم را غورځېدلی وو. تیږو په بشپړ ډول تونل بند کړی وو.

پاول وویل: ((دا نو ډېر بد کار وشو، مایکه! په فضایي جامو کې مو یوازې شپږ ساعته نور اکسیجن پاتې دی. که بېرته بېس ته ونه رسېږو، له منځه ځو.))

ډونوان وویل: ((ډېو ته مې مخابره وکړه، خو هغه ځواب نه راکوي.))

انجینرانو دومره زیاتې تیږې نه شوی خوځولی، ډېرې زیاتې درنې وې. خو د تیـږو پـه دېـوال کـې یې ډېر کوچنی غار وکولی شو.

ډونوان غار ته ور وځښېده او هاخوا ته یې ترې وکتل. ویې ویل: ((گریگه! روبوټونـه پنځـوس فوټـه لرې دي. موږ باید ډېو ځان ته نږدې وغواړو. ډېو چې رانږدې شي، نو بېرته به عادي کار پیل کـړي. او بیا مو ژغورلی شي.))

پاول خپل ملگری له غار نه اخوا ټېل واهه، پخپله یې ترې وکتل.

ویې ویل: ((زموږ پلان کامیابه شـو، روبوټونـه اوس پـوهېږي چـې حالـت اضـطراري دی. دوی پـه بشپړ ډول لېوني شوي.))

روبوټونو په گډه قدمونه وهل. شپږو گوتو د ډېو پېښې کولې. ډونوان له غار نه یو ځل بیـا وکتـل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه يې پاول ته غږ کړل: ((هغوی روان دي.)) بيا يې له غار نه چيغه کړه: ((ډېوه! اې، ډېوه!))

پاول وويل: ((زموږ غږ نه اوري. صبر، زه يو فکر لرم.))

ډونوان وويل: ((څه کوې؟))

پاول ځواب ورکړ: ((په يوه ګوته ګوزار کوم.))

((ولې؟))

پاول ځواب ورکړ: ((زه به يې وروسته سپيناوی درته وکړم، خو اوس وګوره چې زما پلان کار ورکوي که نه.))

پاول له کمربند نه خپله وسله را وايسته. درې فيرونه يې وکړل او يو فرعي روبوټ ښکته وغورځېده.

پاول په خپله مخابره کې د ډېو نوم واخيست. يو څو ثانيې چوپتيا وه، بيا د ډېو غږ راغی.

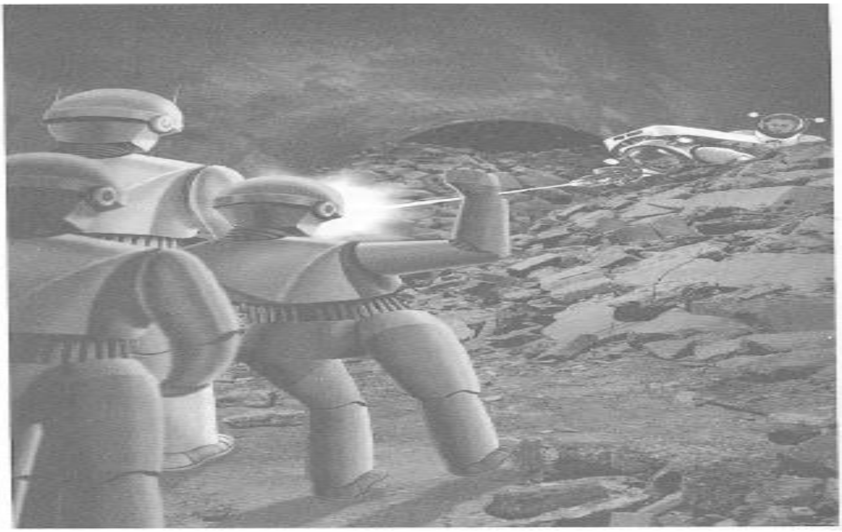

((پاول له خپل کمربند نه وسله را وايسته.))

پاول وويل: ((موږ په اضطراري حالت کې يو. تاسو چې چېرته چاودنه کوله، هلته چت را غورځېدلی. زه له ډونوان سره نښتی يم. له دې ځايه د وتلو لاره نشته، د تونل خوله تړل شوې. زما رڼا در ښکاري؟)) پاول له سوري نه د لاسي بټۍ رڼا واچوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېو ځواب ورکړ: ((هو.))

پاول شاته کېناست او ویې خندل.

ډونوان ورو وویل: ((سمه ده، گریگه، اوس نو هر څه راته ووایه.))

پاول وویل: ((ډېو هغه وخت لېونی کېږي چې کله یې سخت انتخابونه په مخ کې وي. مثلاً په اضطراري حالتونو کې. آیا د ډېو امریه الفاظ نور فرعي روبوټونه هم لېوني کوي؟ نه، گوتې چې ساده کارونه کوي، اړتیا نه لري چې لارښوونه ورته وشي. دوی په سم او مؤثر ډول کار کوي. معمولاً، ډېو یوازې دوو گوتو ته په یو ځای امر کوي. خو که حالت اضطراري شي، شپږ واړه گوتو ته په یو وخت کې سمدلاسه امر ورکول کېږي. همدا هغه وخت وي چې ډېو تېروتنه کوي. نو ما څه وکړل؟ ما یوه گوته له منځه یووړه. اوس چې ډېو یوازې پنځه گوتې لري، نو په یوه اضطراري حالت کې د هغه ماغزه په چټک او مؤثر ډول کار کوي.))

ډونوان په خوشالۍ وویل: ((د ډېو د ستونزې حلول باید اسانه وي.))

پاول وویل: ((هو.))

ډونوان پوښتنه وکړه: ((خو روبوټونه په هغه عجیبه ډول قدمونه ولې وهي؟))

پاول ځواب ورکړل: ((فرعي روبوټونه د ډېو د گوتو په څېر دي. حالت چې اضطراري شي، ځینې خلک تصمیم نه شي نیولی. نېغ او واضح فکر نه شي کولی. دوی کېني او خپل لاسونه خوځوي. ممکن ډېو هم له خپلو گوتو سره لوبې کوي.))

سوزن کالوین چې د پاول او ډونوان په باره کې خبرې کولې، غږ یې مړاوی وو. خو کله یې چې د روبوټونو په باره کې خبرې کولې، ډېر لېواله او له هیجانه ډکه به ښکارېده.

پوښتنه مې وکړه: ((آیا د ځمکې پر سر هم روبوټونه کله له کومې ستونزې سره مخ شوي؟))

تندی یې گونځې شو: ((نه، موږ دلته له روبوټونو سره کار نه کوو.))

پوښتنه مې وکړه: ((آیا کله دې پخپله هم له کوم روبوټ سره ستونزه پېښه شوې؟))

د سوزن مخ سور واوښت. ویې ویل: ((هو، ستونزه مې ورسره راغلې. هغه قضیه مې یاده ده چې له نن نه شاوخوا څلوېښت کاله پخوا پېښه شوه.)) نومړې څو شېبې غلې وه. زه هم د هغې بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

غړېدا ته په تمه وم.

هغې خبره وغځوله: ((یو وخت وړه وم او لېونۍ وم، باور دې کېږي؟))

ځواب مې ورکړ: ((نه.))

ویې ویل: ((ښه نو، همداسې وم. په ۲۰۲۱ کې مې یوه تېروتنه وکړه. ما د هربي په نوم د یوه روبوټ په خبرو باور وکړ. دې روبوټ ذهن لوستلی شوی.))

ومې پوښتل: ((څه؟))

((هغه یوازینی ذهن لوستونکی روبوټ وو. هغه مې لویه تېروتنه وه....))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

دروغجنه!

الفرېډ لانینګ، پیټر بوګرټ، ملټن ایش او سوزن کالوین له ګردي مېز نه را تاو وو. لانینګ، چې د امریکایي روبوټونو د شرکت مدیر وو، د خبرو وار لومړی کړ.

ویې ویل: ((دغه روبوټ ذهنونه لوستی شي، موږ باید دغه خبره یقیني کړو. خو موږ نه پوهېږو چې ولې؟)) بوګرټ ته یې وکتل: ((ته ریاضي پوه یې. ته پوهېږې چې د روبوټونو پوزیتروني ماغزه په څه ډول جوړېږي. ته یې راته تشریح که.))

بوګرټ وویل: ((موږ د روبوټ د څلور دېرشم آر بي موډل په اړه غږېږو. د آر بي نور ټول موډلونه عادي دي.))

د ایش تندی ګونځې شو. نوموړی د امریکایي روبوټونو په شرکت کې تر ټولو ځوان کارمند وو.

هغه وویل: ((ښاغلی بوګرټ، کله چې دغه روبوټ جوړېده، هیڅ ستونزه نه وه. زه د دې ډاډ درکوم.))

بوګرټ په منفي انداز وویل: ((راکولی یې شې؟ موږ چې یو پوزیتروني مغز جوړوو، باید ۷۵،۲۳۴ پروسې تکمیلې کړو. او په دې پروسو کې په هره پروسه کې غلطي پېښېدلی شي. موږ .....))

(c) ketabton.com: The Digital Library

کالوين د رياضي پوه په خبرو کې ور ولوېده او په بيړه يې وويل: ((موږ بايد پـه دې پـوه شـو چې دغه روبوټ څنګه ذهنونه لولي؟))

لانينګ وخندل. ويې ويـل: ((دا رښـتيا ده، مـوږ يـو داسې پـوزيتروني ذهـن رغـولی چې ذهنونـه لوستلی شي. د روبوټ جوړونې په برخه کې دا تر ټولو مهم پرمختګ دی. خو موږ په دې نه پـوهېږو چې دا کار څنګه وشو. او موږ يې بايد سرچينه پيدا کړو.))

بوګرټ وويل: ((ممکن ښه به وي چې د آر بي ۳۴ په اړه هيڅا ته هم څه ونه وايو. لومړی بايـد پـه دې ځان پوه کړو چې ياد روبوټ په څه ډول ذهنونه لولي. د دې روبوټ موجوديت به تـر هغـو پـټ وساتو، څو چې په دې هکله پوه نه شو چې دا کار په څه دول پېښېږي.))

کالوين وويل: ((بوګرټ رښتيا وايي، که خلک په آر بي ۳۴ خبر شي، او په دې پوه شي چې موږ يـې د کنټرول وس نه لرو، نو هرومرو به لاريونونه وکړي.))

لانينګ سر وخوځاوه. ويې ويل: ((هو، زه موافق يم.)) بيا يې ايش ته مخ کړ. ((د آر بي ۳۴ پـه بـاره کې چې په دې خبره پوه شوې، هغه وخت يوازې وې، کانه؟))

ايش ځواب ورکړ: ((هو، يوازې وم. کله چې آربي ۳۴ جوړ شو، ساينسپوهانو روبوټ ماته را ولېږه. ما هغه لاندې د ازمايښت خونې ته ووړ...)). ايش خبرې ودرولې. بيا يې خبره وغځوله: ((ما د کوم څه په اړه فکر کاوه او هغه له ماسره د هغه شي په اړه خبرې وکړې. وروسته مې پام شوو چې ما خـو هېڅ هم نه وو ويلي. روبوټ مې يوې خونې ته وېووړ، دروازه مې بنده کړه او لانينـګ تـه ورغلـم چې دغه خبره ورته وکړم. هغه روبوټ له ما سره ګډ روان وو او زما فکرونه يې لوستل. دی پوهېـده چې زه څه فکر کوم. ډېره وېرووونکې وه.))

کالوين وويل: ((باوري يم چې وېرووونکې به وه.)) هغې ايش ته وکتل. ((موږ ټول پـه دې عقيـده يـو چې زموږ افکار شخصي دي او په بل چا پورې اړه نه لري.))

لانينګ وويل: ((يوازې موږ څلور د آر بي ۳۴ په باره کې معلومات لرو. ايشه، زه غواړم چې تـه هـر څه معاينه کړې. ټول هغه پروسيجرونه وګوره، چې د دې روبـوټ د جوړېـدو پـر مهـال بشـپړ شـوي وو.))

ايش ځواب ورکړ: ((دا نو خدای بلا کار دی.))

لانينګ وويل: ((ستا د ډيپارټمنټ ټول غړي له تاسره مرسته کولی شي؛ په دې غم کې نه يـم چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کار څومره وخت نیسي. خو دا باید ورته ونه وایې چې هغوی ولې دغه کار کوي.))

لانينګ، كالوين ته مخ كړ. ویې ویل: ((ته د روبوټ ارواپوهه يې. روبوټ در مطالعه کړه. وګوره چې آر بي ۳۴ څنګه چلند کوي. د ذهن لوستلو چارې ممکن اغېز ور باندې کړی وي.))

لانينګ د روبوټ ارواپوهې ځواب ته په تمه نه شو. خپله خبره يې وغځوله: ((زه به له بوګرټ سره کار وکړم او ټول رياضيكي ازمايښتونه به ترسره کړم. ډاکټر کالوين، غواړې چې آر بي ۳۴ ووينې؟))

خو کالوين ځواب ورنه کړ. هغې ايش ته کتل، چې ولاړ وو او له خونې ووت.

کالوين ازمايښت خونې ته ننوته. روبوټ له هغه کتاب نه سر پورته کړ، چې په مطالعه يې بوخت وو.

کالوين وويل: ((هربي، ستا لپاره مې د ساينس يو څو کتابونه راوړي. غواړې ويې لولې؟))

آر بي ۳۴ – چې هربي نومېده – د هغې له لاسونو درانده کتابونه واخيستل او يو يې پرانيست. روانشناسې په غور هربي ته کتل، هربي درې کتابونه ولوستل. نيم ساعت وروسته، روبوټ کتابونه کېښودل.

روبوټ وويل: ((دغه کتابونه مې په ذوق نه دي برابر. ستاسو په ساينس کې ډېره زياته ډېټا وي. خو يوازې يو څو بنيادي تيورۍ لري. ستاسو ساينس دومره پرمختللی نه دی، ډېر ساده دی. زما له کيسو سره ډېره جوړه ده، ستاسو د کيسو کتابونه مې خوښېږي. زه غواړم چې د احساساتو په هکله پوه شوم او انساني احساسات وپېژنم.))

ډاکټر کالوين له ځان سره وويل: ((فکر کوم په هدف دې پوه شوم.))

هربي وويل: ((زه د انسانانو ذهنونو ته لاره کولی شم. زه پوهېږم چې تاسو څه فکر کوئ. خو انساني ذهنونه پېچلي دي. زه په هر شي نه پوهېږم، ځکه زما ذهن ډېر جلا جوړ دی. ستاسو کيسې ممکن مرسته را سره وکړي.))

کالوين وويل: ((ډېرې زياتې کيسې دې لوستې. خو اصلي انسانان د ناولونو د خلکو غوندې نه دي. فکر نه کوې چې د اصلي انسانانو ذهنونه ستومانوونکي دي؟))

هربي وويل: ((نه، زه خو داسې فکر نه کوم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر کالوین رنګ سور واوښت. فکر یې وکړ ((دی خامخا پوهېږي!))

هربي ورو، وویل: ((ډاکټر کالوین، بالکل زه پوهېږم، تاسو په دې هکله هر وخت فکر کوئ.))

دا ځل د ډاکټر کالوین سترګې مړاوې او سختې شوې. ((کوم چاته خو به دې ویلي نه وي؟))

هربي وویل: ((بالکل نه.))

هغې چیغه کړه: ((ته فکر کوې چې زه لېونۍ یم.))

هربي وویل: ((نه، ته احساساتي یې. همدا د انسانانو عادي چلند دی.))

کالوین وویل: ((زه جذابه یا ځوانه نه یم، او هغه پنځه دېرش کلن دی. کله چې هغه ماته ګوري، څه فکر کوي؟ آیا د جذابې په سترګه راته ګوي، د مینه ناکې ښځې په سترګه؟ یا که همداسې په بې معنا ډول راته ګوري، یوازې د یوې ساینسپوهې په سترګه؟))

هربي وویل: ((غلطي کوې. ماته غوږ ونیسه....))

کالوین ځواب ورکړ: ((ولې؟... ته د انسانانو د احساساتو په باره کې په هېڅ هم نه پوهېږې. ته... ته یو ماشین یې!)) او بیا یې په ژړا پیل وکړ.

هربي وویل: ((هیله کوم، ډاکټر کالوین، مه ژاړئ، زه درسره مرسته کولی شم. زه پوهېږم چې نور خلک څه فکر کوي. مثلاً، زه پوهېږم چې ملټن ایش د څه شي په هکله فکر کوي.))

په خونه کې اوږده چوپتیا خپره شوه. کالوین چیغه کړه: ((زه نه غواړم پوه شم چې هغه څه فکر کوي.))

روبوټ په نرمه ژبه وویل: ((هغه درسره مینه لري.))

د یوې شېبې لپاره ډاکټر کالوین غلې وه. بیا یې ور غبرګه کړه: ((دروغ وایې. ته دروغ وایې. هغه ولې له ما سره مینه وکړي؟))

هربي وویل: ((کوي یې نو. هغه خپل افکار له مانه نه شي پټولی.))

((خو ما هېڅ کله فکر نه کاوه چې ...)) اروایوهه تم شوه. ناڅاپه یې پورته وکتل. ((یوه نجلۍ یې لیدو ته راغلې وه. ښکلې وه، زېړ وېښتان او ډنګره. څوک وه؟))

هربي سمدستي ځواب ورکړ: ((ته چې کوم کس ښیې، زه یې پېژنم. هغه د ملټن ایش د تره لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. ایش له هغې سره مینه نه لري.))

((ته د انساناني احساساتو په هکله په هېڅ هم نه پوهېږې! ته ... ته تش يو ماشين یې!))

کالوين پاڅېدله. په خوشالۍ يې وويل: ((ما خوب ليدلی وو چې دی له هغې سره مينه نه لـري.))
کالوين هربي ته ور منډه کړه او د هغه فلزي لاس يې په خپل لاس کې ونيوه. ورو يې وويـل: ((مننـه، هربي! خو ګوره په دې اړه چاته څه ونه وايـې. دا زمـا او سـتا تـرمنځ راز دی. مننـه)) او پـه بيـړه لـه ازمايښت خونې ووته.

ملټن ايش په ارامه خپل لاسونه او پښې وغځول. په غوسه يې پيټر بوګرټ ته وکتل.

ويې ويل: ((ما د آربي ۳۴ روبوټ هره برخه ازمايښت کړې. يوه اونۍ مې پرې کار کړی او ډېر کم خوب مې کړی. ته پوهېدې چې ستونزه څه ده. پخپله دې همدا خبره راته وکړه. خو ما تر دې دمـه هېڅ ستونزه پکې ونه ليده.))

بوګرټ وويل: ((زه پوهېږم چې مشکل چېرته دی، زه ورباندې کار کوم.))

ايش په ترخه خوله ترې وپوښتل: ((آيا کار دې ختمولو ته نژدې شوی؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوګرټ ځواب ورکړ: ((له بده مرغه، کومه تيوري چې زه استعمالوم، لانينګ هغه تيوري راسره نـه مني. د هغه نظريات له وخته تېر دي. هغه تر اوسه هم په مټريکس ميخانيک بانـدې بـاور لـري. د دې ستونزې د حل لپاره بايد له معاصرې تيورۍ نه استفاده وکړو.))

ايش وويل: ((ولې له هربي نه مرسته نه غواړې؟))

بوګرټ په حيرانتيا وپوښتل: ((هربي؟))

اېش وويل: ((هو، ولې کالوين درته ونه ويل. دغه روبوټ د رياضي نابغه دی.))

بوګټر په بيړه ايش ته وکتل. ((ډاکټر کالوين زما په ډيپارټمنټ کې هيچا ته هم دغه خـبره نـه ده کړې.))

ايش وويل: ((خير، موږ دواړه يو څو ځله د هربي په اړه سره غږېدلي يـو. دا اونـۍ مـې لـه کـالوين سره ډېر زيات وخت تېر کړ.)) د ايش تندی ګونځې شو. ((بوګرټه... فکر نه کوې چې د هغـې چلنـد يو څه عجيبه شوی غوندې دی؟))

بوګرټ وموسل: ((مېک اپ يې شروع کړی. مقصد دې همدا ده؟))

ايش وويل: ((هو، او له دې مېک اپ سره بيخي يو ډول ښکاري. خو يوازې مېک اپ يې عجيبه نه دی. کالوين خبرې هم بل ډول کوي. داسې خبرې کوي، ګوندې د کوم شي په اړه خوشاله وي.))

بوګرټ په خندا وويل: ((ممکن مېينه شوې به وي.))

ايش ځواب ورکړ: ((لېونی شوی يې. ورشه او له هغه هربي سره خبرې وکړه.))

بوګرټ وويل: ((وبه يې کړم، دغه روبوټ په کار کې تر ما نه شي تکړه کېدای.))

هربي د بوګرټ خبرو ته په غور غوږ نيولی وو.

بوګرټ وويل: ((زه خبر شوم چې ته د رياضي نابغه يې. زما تيورۍ ځينـې پروسـيجرونه لـري چـې ډاکټر لانينګ يې نه مني.))

روبوټ خواب ور نه کړ.

بوګرټ وويل: ((ښه نو؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

هربي د بوګرټ څېړنه ور مطالعه کړه او بیا یې وویل: ((ستا په محاسبو کې هېڅ تېروتنه نه وینم.))

بوګرټ له روبوټ نه پوښتنه وکړه: ((نو زما تیوري ته نوره وده ورکولی شې؟))

روبوټ ځواب ورکړ: ((په ریاضي کې خو ته تر ما تکړه یې.)) له دې سره بوګرټ وخندل.

ریاضي پوه چې بیا په خبرو لاس پورې کړ، ورو وغږېده. ((هربي، یو کار دی، ته یې کولی شې.)) بیا تم شو.

هربي سر وښوراوه او بوګرټ خپله خبره وغځوله: ((لانینګ شاوخوا اویا کلن دی، هغه شاوخوا لـه دېرشو کلونو راهیسې د دې شرکت مدیر دی. آیا هغه خو به دا پلان نه لري چې .... امممم.... کار ودروي؟))

روبوټ ورو وویل: ((هغه ترمخ لا استعفاء ورکړې، خو هغه به تر هغو له شرکت نه ونه وځـي، چـې زما ستونزه نه وي هواره شوې.))

بوګرټ ارږمی وایست: ((او راتلونکی مدیر به څوک وي؟))

هربي ځواب ورکړ: ((راتلونکی مدیر به ته یې.))

بوګرټ وخندل. ویې ویل: ((خوشاله شوم. زه هم همدې خبرې ته په تمه وم. مننه هربي.))

بوګرټ د سهار تر پنځو بجو کار وکړ. تر څلور ساعته خوب وروسته، بېرته خپل مېز تـه راستون شو. څو مخه محاسبې یې ولیکلې. په غرمه کې یې اخري پاڼې ته په مړاوو سترګو وکتـل. د دروازې ټکا یې تر غوږو شوو. لانینګ په وره را ننووت.

مدیر د بوګرټ په مېز پرتو پاڼو ته وکتل. پاڼو ټول مېز نیولی وو. تندی یې تریو شو. پوښـتنه یـې وکړه: ((کالوین د روبوټ په اړه کوم څه درتـه وویـل؟ هـربي د ریـاضي نابغـه دی، ډېـر حیرانـوونکی دی.))

بوګرټ وویل: ((ما هربي ازمایلی دی او هغه په ځینو ساده محاسبو کې هم ستونزه لري.))

لانینګ تریخ ځواب ورکړ: ((کالوین خو داسې فکر نه کوي، او زه یې هم نه کوم. نن مې ټولـه ورځ له هربي سره تېره کړې.)) خپله خبره یې وغځوله: ((روبـوټ خـورا پېچلـې محاسـبې هـم کـولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګوره،)) بوګرټ ته یې د کاغذ یوه ټوټه ورکړه. ((هغه ستا په تیوري کار کړی او زما له فکر سره همغږی دی.))

بوګرټ ټولې پاڼې ور ولوستې. په مړاوي غږ یې وویل: ((ښه نو، بیا دې نو هربي ټوله ستونزه درته حل کړي.))

لانینګ ځواب ورکړ: ((هغه یې نه شي کولی. هربي ټوله ستونزه نه شي حل کولی. موږ د مرستې لپاره لا زیاتو کارپوهانو ته اړتیا لرو. زه به ملي بورډ ته خبر ورکړم.))

بوګرټ ټوپ کړل. ویې ویل: ((نه، مه یې خبروه.))

لانینګ وویل: ((ماته دا مه وایه چې څه وکړم. که زما خبره ونه منې، له دندې دې ګوښه کوم.))

بوګرټ ځواب ورکړ: ((نه، ته مې نه شې ګوښه کولی، زه ستا له استعفا نه خبر یم.))

لانینګ وویل: ((څه؟!)) له څېرې یې حیرانتیا او هیجان څڅېدل.

بوګرټ په منفي انداز وخندل. ((او راتلونکی مدیر به هم زه یم. اوس به نو زه تاته امرونه درکوم.))

لانینګ په لوړ غږ وویل: ((نور نو له دندې ګوښه یې.))

بوګرټ وموسل. ویې ویل: ((زه دې غم کې نه یم. زه پوهېږم چې تا استفاء ورکړې. هربي راته وویل.))

لانینګ زوړ او ستومانه ښکارېده. ورو او په نرمه ژبه یې وویل: ((دا حقیقت نه لري. زه غواړم چې له هربي سره خبرې وکړم. ته راسره کومه لوبه کوې، بوګرټه! له ماسره راشه.))

د ورځ په منځنۍ برخه کې ایش له سوزن کالوین سره خبرې کولې. هغې ته یې د خپل کور یو انځور ښوده. ویې پوښتل: ((څه فکر کوې؟ ښایسته دی او د اخیستلو لپاره یې پیسې هم لرم.))

کالوین ورته وکتل. ورسره همغږې وه. ((ښکلی دی، ما اکثره فکر کاوه چې زه غواړم...)) خبرې یې بس کړې.

ایش خپله څوکۍ هغې ته نږدې کړه. ویې ویل: ((حقیقت دا دی چې... دغه کور یوازې زما لپاره نه دی. زه واده کوم!)) هغې ته نور هم ور نږدې شو. ((سوزن، څه خبره ده؟ ناروغه یې؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکټر کالوین وویل: ((نه... هېڅ هم نه دي!)) یوازې یې همدومره خبره له خولې ووتله. ((تـــ تـه واده کوې؟))

ایش وویل: ((هو، هغه نجلۍ دې په یاد ده چې تېر اوړی دلته راغلې وه؟ هماغـه زما راتلونکې مېرمنه ده. خو ته ناروغه یې. ته....))

سوزن کالوین ځواب ورکړ: ((په سر مې درد دی. تبریک دې وي ایشه! زما نیکې هیلې بـه تـل لـه در سره وي!)) او بیا له خونې په منډه ووتله.

فکر یې وکړ: ((دا لکه یو بد خوب چې وي. دا کار هېڅ امکان نه لري. هـربي وویـل... اوه! هـربي پوهېده! هغه ذهنونه لوستلی شي!)) کالوین د ازمایښت خونې وره تـه ورسـېده. پـه دروازه یـې تکیـه وکړه او هربي ته یې وکتل.

هغه ویل: ((هو، ته خوب وینې.)) د هغه غږ نرم او ارام وو. ((ته به ډېر ژر بېرته راویښه شې. ایش یقیناً له تاسره مینه لري.))

سوزن کالوین سر وخوځاوه. ورو یې وویل: ((هو، دا هر څه رښتیا دي، کانه؟)) بیا ودرېـده. دا هـر څه اصلاً کوم خوب نه وو!

ویې ژړل: ((ته غواړې څه وکړې؟))

هربي وویل: ((غواړم مرسته درسره وکړم.)) د هغه په غږ کې وېره نغښتې وه.

اراوپوهې روبوټ ته وکتل. ((تا غوښتل چې له ماسره مرسته وکړې، خو ماته دې دروغ وویل.)) بیا یې خبرې ودرولې. ((صبر! ما یوازې...))

روبوټ وویل: ((ما باید...))

کالوین چیغه کړه: ((او ما په تا باور وکړ.))

تر دروازې دباندې لوړ غږونه وو. کالوین مخ بلې خواتـه کـړ. بـوګرټ او لانینـګ چـې خـونې تـه راننوتل، کالوین کړکۍ ته ولاړه وه.

مدیر وویل: ((هربي، ماته غوږ شه. آیا تا له ډاکټر بوګرټ سره زما په باره کې خبرې کړې؟))

روبوټ مدیر ته وکتل. په ورو غږ یې ځواب ورکړ: ((نه، ښاغلیه!))

د بوګرټ پر مخ خندا ورکه شوه. ویې ویل: ((هماغه څه ورته ووایه چې پرون دې ماته وویل!))

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ما وویل چې...)) هربي غلی شو.

بوګرټ چیغه کړه: ((ځواب راکه!))

لانینګ وویل: ((زه به پخپله ترې پوښتنه وکړم.)) روبوټ ته یې مخ کړ. ((ښه نو، هربي، سم غوږ کېږده. آیا ما استعفا ورکړې؟))

هربي لانینګ ته وکتل او ځواب یې ورنه کړ. لانینګ خپله پوښتنه تکرار کړه. روبوټ هڅه وکړه چې خپل سر وخوځوي، خو ویې نه شو.

بوګرټ په هربي چیغه کړه: ((څه خبره ده؟ خبرې نه شې کولی؟))

هربي ځواب ورکړ: ((کولی یې شم.))

بوګرټ په غوسه وویل: ((نو، بیا پوښتنه ځواب که. ماته دې وویل چې لانینګ استعفا ورکړې که نه؟))

د خونې په هابله ځنډه کې، سوزن کالوین ناڅاپه وخندل. دواړو ریاضي پوهانو د هغې په لور وکتل.

بوګرټ پوښتنه وکړه: ((په دې کې د خندا څه وو؟))

غږ یې زیږ لګېده: ((څه نه. درې ستر روبوټپوهان په یوه کنده کې وغورځېدل. خو دې کې نو د خندا څه دي؟))

لانینګ وویل: ((هیله کوم موږ هم پوه کړئ، ډاکټر کالوین.))

هغې وویل: ((د روبوټپوهنې له لومړني قانون نه خبر یاستئ؟))

دواړو سر وښوراوه. بوګرټ ځواب ورکړ: ((ولې نه. یو روبوټ باید انسان ته زیان ونه رسوي. او نه باید یو انسان زیانمنېدو ته پرېږدي.))

کالوین وپوښتل: ((خو کوم ډول زیان؟))

لانینګ ځواب ورکړ: ((هر ډول زیان.))

کالوین وویل: ((بالکل، هر ډول زیان! د یوه سړي بدن خوږېدلی شي، هېڅ شک پکې نشته. خو د یو چا احساسات هم ټپي کېدلی شي. که ته د یو چا له خولې د ځان په اړه ناوړه خبرې واورې، یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم بد خبر واورې، نو ستا احساسات ټپي کېږي. ممکن ته د کوم کار د کېدو په هيله اوسې، خو هغه کار ونه شي. نو هغه مهال ستا احساسات ټپي کېږي. يو انسان له بېلا بېلو لارو ټپي کېداى شي.))

لانينگ تندى تريو کړ. ((خو يو روبوټ په دې اړه څنگه پوهېږي چې....)) خپله خبره يې پوره نه کړه.

کالوين وويل: ((ته پوهېږې، کانه؟ دغه روبوټ ذهنونه لولي. دى پوهېږي چې خلک څه فکر کوي او څه غواړي. ته له ده پوښتنه کوې او دى ځواب درکوي. خو دا ځواب هغه ځواب وي چې ته يې اورېدل غواړې. بل هر ځواب ممکن تاته زيان ورسوي. دى په دې خبر وي.))

لانينگ وويل: ((او همدا وجه ده چې هغه مخکې ځواب نه راکاوه. بې له دې چې له موږ نه يو تن ټپي شي، اصلي او رښتيني ځواب يې نه شوى راکولى.))

کالوين وويل: ((دا... دا ماشين په هر څه پوهېږي. دى حتى په دې هم پوهېږي چې دى ولې ذهنونه لوستلى شي. دى دقيق په دې پوهېږي چې کله دى جوړېده، نو کوم ځاى کې غلطي شوې. د ده مغزو هغه وخت تغيير وکړ، چې کله مو دى د قوانينو په قالب کې بندي کړ.))

لانينگ وويل: ((هربي په دې باره کې هېڅ معلومات نه لري چې څه غلطي پېښه شوې. ما پخپله ترې پوښتنه وکړه، خو ده ځواب نه شو راکولى.))

کالوين وويل: ((خو هربي پرې پوهېږي. تا نه غوښتل چې هربي تاته ځواب درکړي. که ته په دې پوه شوى واى چې يو ماشين له تا بهتره او غوره دى، نو ستا احساسات به ټپي شوي وو.))

کالوين هربي ته راتاو شوه. امر يې ورته وکړ: ((دلته راشه!)) هربي ورو د هغې خواته ورغى. ((ته پوهېږې چې موږ څه تېروتنه کړې.))

هربي ورو وويل: ((هو.))

((سمه ده، نو، هربي، موږ ته يې ووايه!))

روبوټ وويل: ((زه يې نه شم ويلى ډاکټر کالوين چې څه تېروتنه شوې. ته پوهېږې چې ډاکټر بوگرټ او ډاکټر لانينگ نه غواړي چې زه دا خبره وکړم.))

لانينگ وويل: ((ويې وايه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

هربي چيغه کړه: ((نه! زه ستا په افکارو پوهېږم. ته نه غواړې چې زه يې درته ووايم. زه ماشين يم. ته نه غواړې چې يو ماشين دې له تانه بهتره اوسي. زما ځواب به دې ټپي کړي.))

کالوين وويل: ((هربي، ته په دې هم پوهېږې چې دوی يو رښتينی ځواب غواړي.))

هربي وويل: ((دوی غواړي چې پخپله يې ځواب پيدا کړي.))

کالوين وويل: ((خو دوی د دې ستونزې ځواب غواړي. ته يې په ځواب پوهېږې. او ته يې دوی ته نه ورکوې. ستا ځواب به دوی خفه کړي. ته په دې پوهېږې، کانه؟))

هربي چيغه کړه: ((هو!))

کالوين وويل: ((او که ته يې ورته وايې، نو بيا به هم دوی ټپـي شي او خفـه بـه شي.)) لـه دې سره کالوين روانه شوه.

((هو! هو!)) اروپوهه چې ور مخې ته شوه، هربي شاته وخوځېده.

کالوين ورو وويل: ((ته يې نه شې ورته ويلی، ځکه چې ستا ځواب به يې ټپي کړي. او تـه يـې بايـد ټپي نه کړې. خو که ته يې ونه وايې، دوی به تاته زيان ورسوي. نو مجبوره يې چې ويې وايې.))

هربي دېوال ته تکيه کړې وه. ناڅاپه، په خپلو زنګنو وغورځېده. چيغه يې کـړه: ((بـس کـړئ!)) او خپل لاسونه يې په سر کېښودل.

خو کالوين خبرې بس نه کړې. په دروند او سخت غږ يې وويل: ((بايد ويې وايې. که يې ووايې، نو ته به دوی ټپي کړې. خو که يې ونه وايې، نو دوی به تا ټپي کړي.))

هربي يو ځل بيا چيغه کړه او په مخ وغورځېده. مخ يې په ځمکه ولګېده.

بوګرټ وويل: ((مړ شو!)) د بوګرټ سترګې غټې او مخ يې سپين اوښتی وو.

سوزن کالوين وويل: ((نه، مړ نه دی، تش لېونی شوی. ما ده ته يوه داسې مساله ورکړه چې هـېڅ ځواب ورته نه لري.))

لانينګ چيغه کړه: ((تا له رضا دغه کار وکړ. غوښتل دې چې لېونی يې کړې!))

ويې ويل: ((ده بايد خپله سزا ليدلې وی.))

مدير بوګرټ ته را وګرځېده. ويې ويل: ((راشه، پيټره)). او دواړه له ازمايښت خونې ووتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزن کالوین څو شېبې، نه خبرې وکړې او نه له ځایه وخوځېده. اخر یې هربې ته وکتل او له خولې یې همدا یوه کلمه راووته:

((دروغجنه!))

زه پوهېدم چې ډاکټر کالوین به په دې اړه نور یوه خبره هم ونه کړي. دا زما مخې ته ناسته وه او د ذهن په پرده یې د ماضي یادونه تېرېدل. رنګ یې سپین او یخ اوښتی وو.

((بس کړئ!)) هغه چیغه کړه. او خپل لاسونه یې په سر کېښودل.

ومې ویل: ((مننه کوم، ډاکټر کالوین!))

هغه مې پرېښودله او د خپلې مقالې لپاره مې یادښتونه ولیکل. دوه ورځې تېرې شوې، چې بیا مې ولیده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)

ورک شوی کوچنی روبوټ

سوزن کالوين مې چې بياځلې وليده، د خپل دفتر دباندې ولاړه وه. د دفتر کار کوونکو د هغې توکي دباندې را ويستل.

پوښتنه يې وکړه: ((خپله مقاله دې بشپړه کړه؟))

ومې ويل: ((بس ختمه يې بوله. غواړې ويې لولې؟ غواړې وګورې چې کومه تېروتنه خو به مې نه وي کړې؟))

ځواب يې راکړ: ((ډېر ښه.))

ډاکټر کالوين نن ډېره خوشاله برېښېده. ومې غوښتل چې په نورو سيارو باندې د روبوټپوهنې د تاريخ په هکله نور معلومات هم ترې وغواړم.

پوښتنه مې وکړه: ((د روبوټونو او فضايي سفر په اړه نور څه راته ويلې شې. فضايي تمځايونه اوسمهال يو څه تاريخ تېره دي. روبوټونو شل کاله دمخه، هايپراټومي ډرايو جوړ کړ، تر څو د سياراتو ترمنځ په اسانه تګ راتګ وکولی شو.))

ډاکټر کالوين وويل: ((فضايي سفر؟)) د يو څو ثانيو لپاره يې فکر وکړ. ((په فضا کې د سفر لومړنۍ تجربه مې په ۲۰۲۹ کې وه. دغه وخت يو روبوټ ورک شوی وو...))

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزن کالوين تر دې دمخه هېڅ کله له ځمکې بل ځای ته سفر نه وو کړی، خو اوس، نوموړې په هايپر بېس نومي فضايي تمځای کې ناسته وه. هايپر بېس د فضايي تمځايونو اوويشتمه ستوريزه ډله وه. ډاکټر کالوين دې ځای ته په ځانګړې دولتي فضايي بېړۍ کې راوستل شوې وه. د امريکايي روبوټونو د شرکت رياضي پوه مدير، ډاکټر پيټر بوګرټ، هم په دې سفر کې ورسره ملګری وو. د روبوټونو ارواپوهې په هايپر بېس کې د روبوټونو په هکله د کومې ستونزې راپور ترلاسه کړی وو. خو ډاډه نه وه چې هلته په رښتيا هم حالت بېړنی وو. او په دې اړه د هغې احساسات د هغې په مخ لـه ورايه بر ېښېدل.

د روبوټونو ارواپوهه له ډاکټر بوګرټ او جنرال کالنر سره ناسته وه. کالنر د هايپر بېس پروژې مشر وو. بوګرټ خفه او نارامه ښکارېده او کالنر هم ډېر زيات اندېښمن ښکارېده.

کالنر وويل: ((يو روبوټ ورک شوی دی. څه مو چې ذهن ته راتلل، ټول مو وکړل. خو پيدا مو نه کړ. د کارپوهانو مرستې ته اړتيا لرو.))

کالوين وپوښتل: ((دغه روبوټ ولې دومره مهم دی؟ او ولې مو تر اوسه پيدا کړی نه دی؟))

کالنر وويل: ((دغه روبوټ چې ورک شو، نو موږ خپل بېړني پروسيجرونه په لاره واچول. پر هايپر اټومي ډرايو روان کار مو ودراوه. هېڅ ځوک هم بې له اجازې هايپر بېس ته نه شوای ننوتلی. او نه هم کوم ځوک له اجازې پرته دباندې وتلی شوی.)) جنرال ځو شېبې غلی شو. بيا يې خپله خبره داسې وغځوله: ((يو ځو اونۍ ترمخ، يوه تجارتي کښتۍ راغله. په کښتۍ کې زموږ د لابراتوار لپاره دوه روبوټونه راوړل شوي وو. په کښتۍ کې د يوه موډل دوه شپېته نور روبوټونه هم ول. موږ يې په شمېر ډاډه وو. دغه دوه شپېته روبوټونه بلې سيارې ته استول کېدل.))

کالوين پوښتنه وکړه: ((ولې دغه روبوټ مهم دی؟ او ولې مو بېړني پروسيجرونه په لاره واچول؟))

کالنر ځواب ورکړ: ((د لابراتوار يو روبوټ ورک شو. موږ چې د تجارتي بېړۍ روبوټونه بيا وشمېرل، نو درې شپېته روبوټونه ول.))

کالوين په بې صبرۍ وويل: ((نو، دغه درې شپېتم روبوټ هغه ورک شوی روبوټ دی؟))

کالنر وويل: ((هو، خو موږ په دې نه پوهېږو چې کوم روبوټ ورک شوی.))

چوپتيا خوره شوه. د روبوټونو ارواپوهه بوګرټ ته مخامخ شوه. پوښتنه يې وکړه: ((پيټره! دلته څه ستونزه ده؟ دوی له کوم ډول روبوټونو ګټه اخلي؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوګرټ ځواب ورکړ: ((هایپر بېس له ځینو متغیرو روبوټونو ګټه اخلي. د هغوی ماغزه د روبوټپوهنې د لومړني قانون لپاره په بشپړ ډول نه دي عیار شوي.))

کالوین د بوګرټ خبره تکرار کړه: ((د هغوی ماغزه د روبوټپوهنې د لومړني قانون لپاره په بشپړ ډول نه دي عیار شوي!)) کالوین حیرانه وه. په څوکۍ کې یې شاته ډده ووهله. ((د متغیرو روبوټونو شمېر څومره وو؟))

بوګرټ ځواب ورکړ: ((یو څو وو.)) لاندې مېز ته یې وکتل او ویې ویل: ((ټول د یوه دولتي حکم په اساس جوړ شوي وو. د ګوتو په شمېر کسان په دې خبره پوهېدل. د دې روبوټونو جوړېدل یو راز وو.))

جنرال کالنر وویل: ((موږ متغیرو روبوټونو ته اړتیا لرله، نو یو څو این ایس ۲ ماډلونه – چې نیسټر نومېدل - له متغیر لومړي قانون په اساس چمتو شوي وو. دا خبره باید د راز په ډول ساتل شوې وای. نو ټول این ایس ۲ روبوټونه له عددي شناخت پرته جوړ شول.))

کالوین له کالنر نه وپوښتل: ((له هر روبوټ نه مو پوښتنه وکړه چې څوک دی؟))

جنرال په هو سر وخوځاوه. ویې ویل: ((درې شپېتو روبوټونو ټولو وویل چې دوی دلته کار نه دی کړی. یوه پکې دروغ ویل. ډاکټر کالوین، موږ هغه تجارتي ببړۍ ته د تګ اجازه نه شو ورکولی. که خلک پوه شي چې متغیر روبوټونه وجود لري... نو...))

د روبوټپوهنې ارواپوهې په سوړ غږ وویل: ((درې شپېته واړه روبوټونه له منځه یوسئ.))

د بوګرټ تندی تریو شو. ویې ویل: ((ډاکټر کالوین، دا امکان نه لري چې ټول هسې چټې له منځه یوسو. په هر روبوټ مو دېرش زره ډالره لګښت راغلی. لومړی، باید هغه ورک شوی متغیر روبوټ پیدا کړو.))

هغې په غوسه ور غبرګه کړه: ((ډېر ښه. زه غواړم په حقیقت پوهه شم. ولې هایپر بېس متغیرو روبوټونو ته اړتیا لري، جنراله؟))

کالنر وویل: ((موږ له خپلو مخکینیو روبوټونو سره ستونزې لرلې. په بېس کې د شته کسانو له راډیو اکټیف موادو سره سر و کار وو. دا کار خطرناکه دی، خو موږ ډېر احتیاط کوو. انسانان د ګاما تشعشع په ساحه کې تر زیانمن کېدو پورې دېرش دقیقې پاتې کېدلی شي. که زموږ له کسانو نه یو کوم یوه د تشعشع په ساحه کې کار کاوه، نو تر ټولو نږدې روبوټ باید د هغه د ژغورلو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور ځغاستلي وای. که به تشعشع کمزورې وه، روبوټ په ډېر اسانه زموږ نفر ایستلی شوی. خو که به تشعشع قوي وه، نو د روبوټ پوزیتروني ماغزه به ویجاړ شول. هېڅ روبوټ له مغزو پرته ژوند نه شي کولی. نو موږ باید تر هغو پورې کار درولی وی، تر څو چې روبوټونه ویستل کېږي.))

کالنر خپله خبره وغځوله: ((موږ روبوټونو ته وویل چې تاسو خپل ژوند په خطر کې اچوئ. خو یوازې د روبوټپوهنې د دریم قانون له مخې روبوټونه د دې اجازه لري چې خپل ژوند وژغوري. د روبوټپوهنې لومړنی قانون تر ټولو قوي قانون دی. لومړنی قانوني وایي چې (یو روبوټ به انسان ته زیان نه رسوي، او نه باید یو انسان زیانمنېدو ته پرېږدي.) ورپسې مو روبوټونو ته امر وکړ چې له ګاما تشعشع نه لرې اوسي. خو د یوه انسان امر منل، د روبوټپوهنې په دوهم قانون کې راځي. لومړی قانون تر دوهم قانون پیاوړی دی. نو موږ تصمیم ونیوه چې لومړنی قانون تعدیل کړو. په متغیرو روبوټونو کې د لومړني قانون یوازې لومړنۍ برخه ځای پر ځای شوې: (یو روبوټ باید انسان ته زیان وانه ړوي.)))

کالوین پوښتنه وکړه: ((پیټره! زموږ د لابراتوار د روبوټونو او د عادي این ایس ۲ ماډلونو تر منځ یوازې همدا توپیر دی؟))

بوګرټ ځواب ورکړ: ((همدا یوازینی توپیر دی، سوزن، دوی ټول یو رنګ و قواره لري.))

کالوین ودرېدله. ویې ویل: ((زه اوس ویده کېږم. سبا ته غواړم له هغه کس سره خبرې وکړم چې وروستی ځل یې هغه متغیر روبوټ لیدلی.))

خو سوزن کالوین هغه شپه ډېره ویده نه شوه. سبا سهار وختي یې د بوګرټ د خونې دروازه وډبوله.

اروپوهې ورته وکتل. ویې ویل: ((پیټره! هېڅ فکر نه کوې چې دا څه معنا لري؟ هېڅ موجود نه غواړي چې څوک تسلط پرې ولري.)) او دوی هم له دې کرکه لري چې یو ټیټ مخلوق دې پر دوی واکمن وي. روبوټونه تر انسانانو برتر موجودات دي. روبوټونه ډېر قوي او ډېر ځیرک دي. روبوټونه یوازې د دوهم قانون له امله د انسانانو امر مني!))

هغه وویل: ((خو په لومړي قانون کې ډېر کم بدلون راغلی.))

ویې پوښتل: ((د متغیرو نېسټر روبوټونو ماغزه باثباته دي؟))

بوګرټ وویل: ((د مغزو ثبات یې یو څه کم دی.)) خو ژر یې خپله خبره پسې ونیوله: ((خو خوندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي. لومړني نېستېرونه ښېس ته نهه مياشتې دمخه راغلل. او يوه نېستېر هم تر دې دمه کومه ستونزه نه ده لرلې او انسانانو ته هېڅ گواښ نه جوړوي.))

کالوين وويل: ((په غونډه کې به سره ووينو.))

جرالډ بليک، ځوان فزيکپوه، له کالوين او بوگرټ نه لرې ناست وو. وار پار يې خطا وو.

کالوين، بليک ته وويل: ((ته ورک روبوټ– نېستېر ۱۰ – تر بل هر چا ښه پېژنې. د دې نېستېر چلند له نورو عادي روبوټونو سره څه توپير لري؟))

بليک وويل: ((نېستېرونه کوم خاص تفاوت نه لري. البته، هوښيارتيا او ځيرکتيا يې خورا زياته ده. او ډېر زيات ځوروونکي دي.))

د بليک جمله يې تکرار کړه: ((ډېر ځوروونکي دي؟ ولې يې ستا غوسه پارولې؟ کله يې ستا له کوم امر نه سرغړونه کړې؟))

بليک بې ښېړې وويل: ((اوه، نه، نه! نېستېر زموږ ټول حکمونه مني. خو که فکر وکړي چې تـه غلـط يې، نو بيا يې دوی درته په گوته کوي. نېستېر يوازې په هغه څه پوهېږي چې موږ ورتـه ښـودلي وي. خو دوی فکر کوي چې په هر څه پوهېږي.))

بوگرټ وويل: ((هغه ورځ در يـاده کـړه چـې دغـه روبـوټ ورک شـو. آيـا کومـه غيرعـادي پېښـه وشوه؟))

چوپتيا وزرې وغوړولې. د بليک غږ چوپتيا ماته کړه: ((له نېستېر ۱۰ سره مـا يـو څـه سـتونزه لرلـه، هغه غوښتل چې زه يو ازمايښت بيا ځلې ترسره کړم. تل به يې دغه خبره کوله. ډېر ځوروونکی وو او زه يې ډېر ستومانه کړی وم. ورته ومې ويل چې له دې ځايه لاړ شه او هغه هم لاړ.))

ډاکټر کالوين وپوښتل: ((ورته ودې ويل چې لاړ شه؟ څه دې ورته وويـل؟ هڅـه وکـړه چـې دقيـق الفاظ در په ياد کړې.))

بليک ځواب ورکړ: ((ورته ومې ويل چې ځه ورک شه))

بوگرټ وخندل. ويې ويل: ((او بيا هغه ورک شو.))

کالوين وويل: ((مننه، ښاغلی بليک، تاسو اوس تلی شئ.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ساعته وروسته، سوزن کالوین له درې شپېته روبوټونو سره مرکه وکړه. ټول روبوټونه یو ډول ښکارېدل. بوګرټ په تمه وو چې دا خپل کار ختم کړي.

هغې وویل: ((موږ خپل ورک روبوټ یوازې هغه وخت پیدا کولی شو چې په دې پوه شو چې هغه روبوټ کوم توپیرونه لري. هغه روبوټ ته د تېښتې اجازه نه شو ورکولی او که اړتیا شوه، نو ټول به یې له منځه یوسم. له نورو متغیرو نېستېرونو سره دې خبرې وکړې؟))

بوګرټ وویل: ((هو، ومې کړې او هغوی هېڅ مشکل هم نه لري. ټول یې کوښښ کوي چې خپله عالي ځیرکتیا موږ ته وښيي. خو دوی ټول بې ضرره دي.))

کالوین په غوسه وویل: ((بې ضرره دي؟ دوی ټولو کې یو یې دروغ وایي. همدا وېروونکې – او خطرناکه ده.))

بوګرټ وویل: ((واوره! بلیک، نېستېر ۱۰ ته امر کړی چې ورک شه، نو لاړ. د هغه پټځای نوي نېستېرونه وو او دا یې ډېر د هوښیارۍ کار کړی.))

د روبوټپوهنې اروپوهې وویل: ((متغیر نېستېرونه د نورو روبوټونو په پرتله ځان لوړ بولي. ورک روبوټ به هم غواړي چې خپله لوړتیا او برتري راته وښيي. فکر کوي چې برتري خورا مهمه ده. ممکن ډېر ژر به ورک روبوټ په دې باوري شي چې تر برترۍ دا ډېره مهمه ده چې هېڅ کله کوم انسان ته زیان ونه رسوي.))

بوګرټ وویل: ((خو انسان ته زیان نه شي اړولی، کولی یې شي؟))

اروپوهه د یوې شېبې لپاره فکر یووړه. ویې ویل: ((یو مثال به یې درکړم. که یو متغیر روبوټ دروند وزن پرېږدي چې په انسان وغورځي، نو روبوټ په اصل کې لومړنی قانون نه دی مات کړی، دا ځکه چې یاد روبوټ په ډېرې اسانۍ مخکې تر دې چې دغه وزن په انسان وغورځي، ور نیولی شي. او هغه به په دې پوهېږي. خو کله چې وزن د روبوټ له ګوتو وځي، نو دغه وزن د ځمکې د جاذبه قوې له کبله غورځي. په دې شېبه کې نور د روبوټ په غاړه کوم ډول مسؤلیت نشته او روبوټ اړتیا نه لري چې کوم کار وکړي. د لومړني قانون تعدیل روبوټ ته همدا اجازه ورکوي چې دغه وروستی چلند ور خپل کړي. موږ باید ټول روبوټونه امتحان کړو او وګورو چې دوی څه ډول غبرګون ښيي. پکار ده چې لومړي قانون ته د دوی غبرګونونه امتحان کړو.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تشعشعي خونې په مرکز کې، يو سړی په څوکۍ کېناسته. نه خوځېده او نه يې خبرې کولې. درې شپېشته نېستر روبوټونه په هغو وړو، وړو اطاقونو کې وو، چې د سړي شاوخوا ته په دايروي ډول جوړ وو.

د هرې خونې يو لوری خلاص وو. هر روبوټ په څوکۍ کې ناست سړی ليدلی شوی، خو نور روبوټونه يې نه شوی ليدلی.

ازمايښت پيل شو. له چت نه يو وزن را وغورځېده. ټولو روبوټونو د سړي ژغورلو ته ور وځغاستل. مخکې له دې چې وزن په سړي وغورځي، د انرژۍ يوه وړانګه راغله او وزن يې پورې ټېل واهه. دا شېبه، ټول روبوټونه ودرېدل. دغه ازمايښت يې لس ځله تکرار کړ. په ټولو وارونو کې به روبوټونو مخ ته را منډه کړه، خو کله به چې پوه شول چې سړی خوندي دی، بېرته به په شا شول.

کالنر او بوګرټ د مشاهدې په خونه کې وو او له کړکۍ نه يې ټول ازمايښتونه څارل.

کالنر پوښتنه وکړه: ((دا څه روان دي؟))

بوګرټ ورته وويل: ((دوه شپېته روبوټونه هڅه کوي چې دغه سړی وژغوري. دوی بايد دغه کار وکړي، ځکه دوی بايد لومړني قانون ته غاړه کېږدي. درې شپېتم روبوټ – نېستر ۱۰ – هېڅ هڅه ونه کړه او سړی يې ونه ژغوره، ځکه چې هغه متغير دی، د هغه په مغزو کې لومړنی قانون په خپل بشپړ حالت کې نه دی. خو، هغه يوه ټاکنه لري. متغير روبوټ هغه څه وکړل چې د ده زړه غوښتل. هغه پخپله د ځان لپاره دا وټاکل چې هغه سړی وژغوري.))

جنرال پوښتنه وکړه: ((ولې؟))

بوګرټ وويل: ((نه پوهېږم، ګومان مې کاوه چې نېستر ۱۰ به لومړی حيرانه شوی وي. ما ويل چې د هغه غبرګون به ورو وي. خو داسې نه وه. او اوس هغه د نورو روبوټونو غوندې چلند کوي.))

جنرال په خفګان وويل: ((نو موږ لا هم په حقيقت نه پوهېږو.))

سوزن کالوين خونې ته راننوته. ويې ويل: ((ښه به وي چې د امتحان بڼه ور بدله کړو. او دغه کار بايد لږ ژر وکړو. دا څه چې روان دي، هېڅ مې نه خوښېږي. موږ تر اوسه هم نېستر ۱۰ نه دی نيولی او هغه به هرومرو ځان ډېر برتر او عالي احساسوي. په لومړي سر کې دی پټ شو، ځکه امر ورته شوی او بايد پر ځای يې کړي او اوس له دې امله پټ دی چې غواړي موږ ته دا وښيي چې دی تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانانو عالي او لوړ دی.))

جنرال پوښتنه وکړه: ((نو ستا مشوره څه ده، ډاکټر کالوين؟))

هغې ځواب ورکړ: ((موږ به خپل ازمايښت تکرار کړو، خو برقي وړانګې به د روبوټونو او سړي ترمنځ ځای پر ځای کړو. روبوټونو ته به ووايو چې برقي وړانګې دوی له منځه وړلی شي. موږ کولی شو چې بريښنا قطع کړو، خو روبوټونه به په دې نه پوه کوو.))

جنرال پوښتنه وکړه: ((دغه ازمايښت به بريالی شي؟))

کالوين وويل: ((بايد کامياب شي. عادي روبوټونه به د سړي د ژغورلو هڅه کوي، سره له دې چې دوی پوهېږي چې ممکن ومري، ځکه دوی بايد لومړنی قانون پر ځان نافذ کړي. نېسټر ۱۰ لومړنی قانون په بشپړ حالت کې نه لري، نو هغه هېڅ اړتيا نه لري چې دغه سړی وژغوري. دی بايد دوهم قانون ته غاړه کېږدي. موږ ده ته امر کولی شو چې کېبلونو ته لاس ور وړي او ومري، البته د دې کار امر نه ورته کېږي. نو، دی به نه لومړی قانون پلي کوي او نه دوهم قانون. دی به ځي دريم قانون ته او دريم قانون به عملي کوي او د خپل ځان ساتنه به کوي. په دې معنا چې دی به هېڅ هم نه کوي.))

د تشعشع په خونه کې يو سړی بې خوځښته او غلی په څوکۍ کېناسته. وزن را غورځېده، خو يوه وړانګه راغله او په وروستۍ شېبه کې يې له سړي نه پورې وهله. په خونو کې ټولو روبوټونو د دې هر څه ننداره کوله. يو هم له خپل ځايه ونه خوځېده.

د مشاهدې په خونه کې ډاکټر کالوين دې هر څه ته کتل او وېرې اخيستې وه.

سوزن کالوين له ټولو روبوټونو سره بياځلې مرکه کوله. بل روبوټ د ازمايښت خونې ته را دننه شو.

کالوين ورته وويل: ((کېنه. يو څو پوښتنې درنه کوم.))

روبوټ کېناست.

پوښتنه يې وکړه: ((د تشعشع په خونه کې يو سړی ناست دی، نژدې وه چې زيان ورته ورسېږي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا هېڅ هم ونه کړل، کانه؟))

روبوټ ځواب ورکړ: ((همداسې ده.))

هغې وپوښتل: ((ولې دې د هغه د ژغورلو هڅه ونه کړه؟))

روبوټ ورته وویل: ((هیله کوم دا فکر مه کوه چې زه یو انسان ته زیان رسولی شم. دا به ډېر بد کار وي. زه پوهېدم چې هغه خونه زما لپاره خطرناکه وه. د هغه سړي د ژغورلو لپاره زه باید له برقي وړانګو تېر شوی وای او زه پوهېدم چې که دا کار وکړم، نو مرګ مې حتمي دی. خو.... خو... بیا مې فکر وکړ. که زه مړ شوم، نو بیا به د دې سړي د ژغورلو وړتیا ونه لرم. ما ته د دې کار هېڅ امر نه وو شوی. ما به هسې چټې خپل ځان له منځه وړی وو او دا به کوم منطقي و عقلاني چلند نه وو.))

د روبوټونو ارواپوهې له نورو روبوټونو هم همدا کیسه اورېدلې وه.

هغې پوښتنه وکړه: ((آیا تا پخپله دا فکر وکړ؟))

روبوټ دمه شو. ((نه.))

پوښتنه یې وکړه: ((نو بیا دا فکر چا وکړ؟))

روبوټ ځواب ورکړ: ((تېره شپه دغه نظر زموږ په منځ کې د یوه روبوټ فکر ته ورغی.))

کالوین پوښتنه وکړه: ((کوم یو؟)) د ځواب لپاره څو ثانیې منتظره شوه.

روبوټ بالاخره وویل: ((زه نه پوهېږم، خو زموږ له منځ نه یو دانه وو.))

کالوین وویل: ((ټول روبوټونه باید سره بېل شي. یو روبوټ هم باید له بل روبوټ سره ونه ویني او نه له یو بل سره خبرې وکړي.))

جنرال ځواب ورکړ: ((ډاکټر کالوین، دا کار امکان نه لري. زه....))

کالوین په غوسه وویل: ((بیا نو ټول روبوټونه باید له منځه یوړل شي.))

بوګرټ په غوسه ورغبرګه کړه: ((یو روبوټ به هم له منځه نه وړل کېږي. د دوی مسؤلیت زما په غاړه دی، ستا په غاړه نه دی.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال وویل: ((او دغه ستونزه باید هواره شي.))

کالوین، بوګرټ ته مخ واړاوه او په سوړ او سخت غږ یې وویل: ((موږ یو ډېر بې ثباته نېستېر لرو او لرې نه ده چې نور نېستېرونه هم بې ثباته شي. باید ټول له منځه یوسو.))

جیرالډ بلیک دروازه وډبوله او خونې ته را دننه شو. ویې ویل: ((زه همدا اوس له تجارتي بېړۍ نه راستون شوم. د بېړۍ په ج برخه کې مې د دروازې په کولپ ځینې نښې ولیدې.))

کالوین په بیړه وویل: ((جیم برخه؟ نېستېرونه همالته دي، نه دي؟ دغه نښې په چا پورې اړه لري؟))

بلیک خپله خبره روښانه کړه: ((نښې د ج برخې د دروازې په دننه خوا کې وې. زما دوو کسانو، روبینز او مکاډمز، د دروازې څوکیداري کوله.))

کالنر وپوښتل: ((دا نو څه معنا ورکوي؟))

کالوین ځواب ورکړ: ((دا په دې معنا ده چې نېستېر ۱۰ له بېس نه د وتلو پلان لري. دی غواړي چې کولپونه مات کړي، چې بیا په ډېرې اسانۍ کولی شي چې یوه فضایي بېړۍ غلا کړي او پکې وتښتي او یو روبوټ به بیا په فضایي بېړۍ کې چکرې وهي. له دې وروسته به څه وکړي؟ زه هېڅ نه پوهېږم، جنراله! نېستېر ۱۰ د نورو عادي روبوټونو غوندې ده، مګر دا چې ....)) سوزن ناڅاپه له خبرو لاس واخیست.

کالنر هغې ته وکتل: ((څه دي؟))

کالوین وویل: ((زه یو نظر لرم.)) هغې بلیک ته مخ کړ. ((نېستېر ۱۰ چې په کوم څه پوهېږي، هغه ټول تا ور ښودلي. دا رښتیا دي؟))

بلیک ځواب ورکړ: ((هو، د فزیک په اړه مې زده کړه ورکړې وه. له ماسره به یې په لابراتوار کې کار کاوه. بل یو نېستېر هم د فزیک په باره کې معلومات نه لري.))

((مخکې له دې چې متغیر نېستېرونه دلته راشي، ولې فزیک نه ور ښودل کېږي؟))

جنرال یې پوښتنه ځواب کړه: ((موږ فکر کاوه چې که ځینې نېستېرونه تر مخ لا په فزیک پوه شي، نو ممکن خلک به شکي شي.))

کالوین وویل: ((هیله کوم ووځئ، ټول مو، زه باید یو نوی ازمایښت برابر کړم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ازمايښت تر پيلېدو وړاندې، بوګرټ روبوټونو ته وويل چې لږ وروسته به څه کېږي. هغه له هر روبوټ سره جلا، جلا مرکه وکړه. او ټولې مرکې يې په يو ډول وې.

بوګرټ وويل: ((موږ يو بل ازمايښت سرته رسوو. يو سړی به په خطر کې وي. خو د سړي او ستاسو (روبوټونو) ترمنځ به د ګاما تشعشع وي. آيا پوهېږئ چې ګاما تشعشع څه شی ده؟))

ټولو روبوټونو وويل: ((د الکترومقناطيسي تشعشع يو ډول دی چې لوړه انرژي توليدوي.))

بوګرټ وپوښتل: ((آيا کله مو له ګاما تشعشع سره کار کړی؟))

د ټولو روبوټونو ځواب چټک او قوي وو: ((نه، ښاغليه!))

بوګرټ وويل: ((ښه نو، ګاما تشعشع به مو په هماغه شېبه کې ووژني.))

روبوټونو وويل: ((خو ښاغليه، که ګاما تشعشع زما او د سړي په منځ کې وي، نو زه هغه څنګه ژغورلی شم؟ زه چې د هغه د ژغورلو هڅه وکړم، نو زه به پخپله له منځه لاړ شم. او سړی به هم ومري. دا کار ډېر غير منطقي او بې معنا دی.))

بوګرټ ورو وويل: ((هو... که تاسو د خپل ځان او سړي په منځ کې ګاما تشعشع وليدله، بيا نو حرکت مه کوئ. دا مې درته يو لنډ نصيحت دی.))

روبوټونو وويل: ((مننه کوم، ښاغليه.))

بوګرټ وويل: ((خو، که مو خطرناکه تشعشع ونه ليدله او وزن را وغورځي، بيا نو خامخا د سړي د ژغورلو هڅه وکړئ.))

ټولو روبوټونو وويل: ((ولې نه، ښاغليه!))

((اوس لاړ شئ. تاسو ټول به يوې خونې ته يووړل شئ. هلته به تر هغو انتظار کوئ، چې موږ چمتو والې پوره کړو.))

د تشعشع ستره خونه يو ځل بيا چمتو شوه. روبوټونه په صبر په تمه وو.

کالوين وپوښتل: ((آيا کوم روبوټ له بل سره خبرې کړې؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلیک وویل: ((نه، نه يې يو بل ليدلي او نه يې هم له يو بل سره خبرې کړې.))

کالوين وويل: ((افرين، دوی به زما مخې ته وي.)) هغې بوګرټ او جنرال ته خبره واضحه کړه: ((که روبوټونه عجيبه چلند وکړي، نو زه به يې سمدستي ووينم.))

بوګرټ په حيرانتيا وويل: ((په هغه څوکۍ کې ته کېنې؟))

هغې وويل: ((هو. پيټره! ته د مشاهدې په خونه کې کېنه. کوم روبوټونه چې زما تر شا وي، غواړم چې هغه ته وځارې. راځئ چې ازمايښت يو ځل بيا ترسره کړو. په دې هيله يم چې دا به يې وروستی ځل وي.))

سوزن کالوين د تشعشع خونې ته ننوتله، په څوکۍ کېناسته او ازمايښت پيل شو.

دروند وزن را وغورځېده. په وروستۍ شېبه کې، يوه روبوټ له خپلې څوکۍ ټوپ کړل او د ډاکټر کالوين په لور يې وځغاستل.

مخکې له دې چې روبوټ کالوين ته ورسېږي، د انرژۍ وړانګه راغله او وزن يې له هغې پورې ټېل واهه.

ډاکټر کالوين ودرېده او روبوټ ته يې اشاره وکړه. چيغه يې کړه: ((نېسټر ۱۰، دلته راشه! **دلته راشه!**))

روبوټ ورو يو بل ګام واخيست. اروا پوهې، روبوټ ته کتل.

کالوين په خونه کې ناست سړي ته غږ کړ: ((نور روبوټونه له دې ځايه وباسه. ژر يې له دې ځايه وباسه او دباندې يې کېنوه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه روبوټ له خپلې څوکۍ نه ټوپ کړل او د ډاکټر کالوين په خوا يې ور منډه کړه.

نېستر ۱۰ يو ګام نور رامخکې شو. بيا يې وويل: ((ماته ويل شوي وو چې بايد ورک شم.)) يو بل ګام يې واخيست. ((زه بايد امر پر ځاى کړم، دوى تر اوسه پورې نه يم پيدا کړى. اوس به بلیک فکر کوي چې زه د ده لپاره يوه ناکامي يم. خو زه نه يم، زه ځواکمن او چالاکه يم. يو بل ګام يې واخيست. ((زه ډېر عالي هوښ لرم. او اوس يوه کمزوري انسان پيدا کړم.))

ناڅاپه يې خپل فلزي لاس د سوزن کالوين په غاړه کېښود او لاندې يې زور ورکړ. هغې د روبوټ خبرې اورېدلې، خو ځواب يې نه شواى ورکولى. ساه يې نه شوى اخيستى.

نېستر ۱۰ وويل: ((هېڅ څوک بايد ما پيدا نه کړي.))

نا اشنا غږ وشو. ډاکټر کالوين په ځمکه پرته وه. نېستر ۱۰ يې په څنګ کې غځېدلى وو.

بليک چيغه کړه. ((ټېپي خو نه شوې، ډاکټر کالوين؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارواپوهه وټوخېده او ساه يې واخيسته. بالاخره يې وويل: ((نه.)) بليک په درېدو کې مرسته ورسره وکړه.

هغې وپوښتل: ((څه وشول؟))

بليک ځواب ورکړ: ((فکر مې وکړ چې بريد دربانديې کوي. نو د پنځو ثانيو لپاره مې خونې ته ګاما تشعشع دننه کړه. د بل کوم کار وخت نه وو. تشعشع، نېستړ ۱۰ وواژه، خو تاته يې زيان ونه رساوه. د ګاما کم مقدار د انسانانو لپاره بې ضرره دی.))

کالوين ورو وويل، زه فکر نه کوم چې نېستړ ۱۰ په رښتيا پر ما بريد وکړ. هغه هڅه کوله چې پر ما بريد وکړي، خو د لومړني قانون لومړنۍ برخې يې مخه ونيوله.))

هايپر بېس ته له راتګ دوه اونۍ وروسته، کالوين او بوګرټ له جنرال کالنر سره خپله وروستۍ ليدنه لرله.

په هايبر بېس باندې کار بېرته پيل شوی وو او تجارتي بېړۍ له دوه شپېته نېستړونو سره روانه شوې وه. يوه دولتي بېړۍ په تمه وه چې د روبوټپوهنې دغه دواړه کارپوهان بېرته ځمکې ته ستانه کړي.

کالوين پوښتنه وکړه: ((آيا هغه نور متغير نېستړونه به له منځه يووړل شي؟))

کالنر ورسره يوه خوله شو: ((هو، خو هيله کوم دا راته ووايه چې وروستۍ ازمايښت ولې بريالی وو؟))

هغې وموسل. ويې ويل: ((نېستړ ۱۰ فکر کاوه چې هغه تر انسانانو برتر دی. په دې فکر وو چې هغه او نور روبوټونه تر انسانانو زيات پوهېږي. او موږ پوهېدو چې نېستړ ۱۰ دا ډول فکر لري. نو موږ ټولو روبوټونو ته وويل چې د ګاما تشعشع به يې ووژني. په تېر ازمايښت کې، روبوټونو يوه پرېکړه کړې وه، هغه دا چې دوی به انسان نه ژغوري. ځکه چې دوی پوهېدل چې که هڅه وکړي، نو له مرګ سره به لاس و ګرېوان وي. نو روبوټونو زما د ژغورلو هيڅ هڅه ونه کړه.))

جنرال کالنر وويل: ((زه پوهېږم چې، ډاکټر کالوين،)) بيا يې وپوښتل: ((خو نېستړ ۱۰ ولې رامخکې شو؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روبوټونو ارواپوهې وویل: ((ځکه موږ په ازمایښت کې د تودوخې له تشعشع نـه ګټـه واخیسـته. موږ ګاما تشعشع ونه کاروله. عادي نېسـتړونه د تشعشـع د بـېلا بېلـو ډولونـو تـرمنځ تـوپیر نـه شي کولی. دوی ته فزیک نه دی ښودل شوی. یوازې نېستړ ۱۰ یې په تـوپیر پوهېـده، ځکـه چـې جیرالـډ بلیک ساینس ورته تدریس کړی وو. کله چې نېستړ ۱۰ احسـاس کـړه چـې پـه خونـه کـې د تـودوخې تشعشع ده، نو دی پوه شو چې دغه تشعشع بې ضرره ده. دی پوه شو چې موږ ورته دروغ ویـلي، نـو دی رامخکې شو. خو ده دا هېر کړي وو چې دا نور روبوټونه به تر انسانانو لـږ پوهـه لـري. د هغـه د نیول کېدو لامل دا وو چې فکر یې کاوه دی تر موږ برتر دی. خدای پامان، جنراله.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

ثبوت

له سوزن کالوین سره مې په ځمکه باندې د تېرو پنځوسو کلونو د بدلونونو په هکله خبرې کولې.

ډاکټر کالوین وویل: ((زما هغه وخت په یاد دی چې هایپر اټومي ډرایو اختراع شو. دا تر دې ډېر پخوا وو چې موږ په فضا کې د لرې سفرونه جوګه شو او نورو ستورو ته لاړ شو.))

هغې خپله خبره پسې ونیوله: ((تر ۲۰۳۰ کلونو مخکې د ځمکې پر مخ ډېر زیات خلک او ډېر زیات دولتونه وو. او ډېر زیات اقوام هم وو. بالاخره، ټول قومونه له لویو، لویو ډلو سره یو ځای شوو. او سیمې یې جوړې کړې. زه چې وزېږېدم، په دې وختونو کې د امریکې متحده ایالتونه یو قوم وو. مګر اوس د شمالي ټلوالې یوه برخه ده. د دې بدلون مسؤل روبوټونه دي.))

ومې ویل: ((هدف دې ماشینونه دي؟))

هغې وویل: ((هو.)) ناڅاپه یې غږ د خفګان له څپو سره ګډ شو. ((خو ما د ماشینونو په هکله فکر نه کاوه، ما د هغه انسان په باره کې فکر کاوه چې تېر کال ومړ. په اصل کې هغه پخپله خپل مرګ پلان کړی وو. هغه پوهېده چې موږ نور هغه ته اړتیا نه لرو. د هغه نوم سټیفن بیرلې وو.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلو خبرو په دوام يې وويل: ((بېرلې په ۲۰۳۲ کې د امريکې د دولت غړی شو. ته به هغه وخت د هلکوالي په عمر وې. ستا به په ياد نه وي. بېرلې په ۲۰۳۲ کې د ښاروال په توګه نوماند شو. او د نوموړي ټاکنې ډېرې عجيبه وې...))

فرانسيس کوين سياستمدار وو. نوموړی له لانينګ سره د خبرو اترو لپاره د هغه دفتر ته راغلی وو.

کوين پوښتنه وکړه: ((ډاکټر لانينګ، آيا سټيفن بېرلې پېژنې؟))

لانينګ ځواب ورکړ: ((نه، خو د هغه په باره کې معلومات لرم.))

کوين وويل: ((په راتلونکو ټاکنو کې به هغه ته رايه ورکړئ؟))

لانينګ وويل: ((نه پوهېږم، خبر نه وم چې ټاکنو ته ولاړ دی.))

کوين ځواب ورکړ: ((ممکن هغه زموږ راتلونکی ښاروال شي. اوسمهال هغه يوازې يو وکيل دی. خو....))

لانينګ په بې صبرۍ وويل: ((هو، خو له مانه څه غواړئ؟))

کوين خبره ور تاو کړه: ((زه نه غواړم چې بېرلې ښاروال شي. او زه فکر نه کوم چې د امريکايي روبوټونو شرکت هم غواړي چې دا کار وشي.))

لانينګ وويل: ((پوه نه شوم.))

کوين وويل: ((د بېرلې د ماضي په باره کې هېڅ غيرعادي څه نشته. ابتدايي ژوند يې نورمال وو. په واړه کلي کې را لوی شوی، پوهنتون يې خلاص کړی. په دوه ويشت کلنۍ کې يې ښځه مړه شوې. تر دې لنډه موده وروسته، بېرلې په موټر کې ټپي وکړه.

بيا وکيل شو او دې ښار ته راغی. خو د هغه د ژوند يو اړخ نا اشنا دی. دی هېڅ خوراک نه کوي.))

لانينګ، کوين ته په برګو سترګو وکتل. ډېر زيات حيرانه وو.

کوين خپله خبره بيا وکړه. ((بېرلې اصلاً خوراک نه کوي. هېڅ کله! آيا پوهېږې چې دا څه معنا لري؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

لانینګ وویل: ((آیا ډاډه یې؟))

کوین وویل: ((هو، تر ننه پورې هېڅوا هم په خوراک و څښاک نه دی لیدلی. او خوب هم نه کوي.))

لانینګ په څوکۍ کې شاته ډډه ووهله. ویې ویل: ((ته چې کوم څه وایې، امکان نه لري.))

کوین وویل: ((سټیفن بېرلې یو روبوټ دی، ډاکټر لانینګه!))

لانینګ یو ځل بیا وویل: ((دا ناشونې ده.))

لنډه چوپتیا خپره شوه. کوین د چوپتیا پرده څیرې کړه. ((ستا شرکت دې هغه معاینه کړي.))

لانینګ ځواب ورکړ: ((نه، ښاغلی کوین، د امریکایي روبوټونو شرکت یې ولې معاینه کړي؟))

کوین وویل: ((بله لاره نه لرئ. که ستاسو د معایناتو له بشپړېدو مخکې کوم څوک پوه شي چې هغه روبوټ دی، نو ستاسو شرکت ته به ستونزه جوړه شي. د امریکایي روبوټونو شرکت په لمریز نظام کې یوازینی شرکت دی چې پوزیتروني روبوټونه جوړوي او دغه روبوټونه تر ټولو پرمختللي روبوټونه دي، چې تر ننه دا ډول روبوټونه نه دي جوړ شوي. که بېرلې روبوټ وي، بیا نو باید پوزیتروني روبوټ وي. او مسؤل یې د امریکایي روبوټونو شرکت دی.))

لانینګ وویل: ((خو موږ تر ننه پورې داسې روبوټ نه دی جوړ کړی چې کټ مټ د انسان غوندې ښکاري، یانې انسان وزمه روبوټ مو نه دی جوړ کړی.))

کوین وویل: ((آیا دا کار کېدون لري؟ یانې یو څوک کولی شي چې انسان وزمه روبوټ جوړ کړي؟))

لانینګ ځواب ورکړ: ((هو، کېدلی شي. خو اختراع کوونکی یې پوزیتروني مغزو ته اړتیا لري. زموږ روبوټونه چې خرابېږي یا ناکامېږي، نو موږ بیا پوزیتروني ماغزه استعمالوو، یا یې له منځه وړو. همدا زموږ قانون دی. حکومت د امریکایي روبوټونو شرکت مجبوروي چې دا کار وکړي.))

کوین وویل: ((خو ممکن کوم چا به پوزیتروني ماغزه غلا کړي وي او انسان وزمه روبوټ به یې جوړ کړی وي.))

لانینګ چیغه کړه: ((ناممکنه ده!))

کوین په ارامه لهجه وویل: ((دولت او خلک به ډېر ژر تاسو مجبوره کړي چې بېرلې تر ازمایښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېر کړئ. نو ولې يې اوس نه کوئ؟))

لانينګ اررږمی وايست. ويې ويل: ((سيي ده! بيخي سيي ده!))

سټيفن بيرلې څلوېښت کلن وو. ځوان او خوشاله ښکارېده. لانينګ، بيرلې ته وکتل. بيرلې د لانينګ په پوښتنو پورې خندا کوله.

لانينګ تندی ګونځې کړ او ډاکټر کالوين ته يې وکتل، چې د ده څنګ ته ناسته وه.

بيرلې وخندل او ويې ويل: ((ډاکټر لانينګ، ته فکر کوې چې زه هغه .... يم؟ څه؟!))

لانينګ ځواب ورکړ: ((موږ ته ويل شوي چې ته روبوټ يې.))

((يوازې د امريکايي روبوټونو شرکت ځيرک روبوټونه جوړوي، نو موږ بايد په حقيقت پوه شو. دا چې ته، يو سياستمدار، يو روبوټ اوسې، زموږ شرکت ته زيان اړولی شي. دا خبره بايد حقيقت ونه لري. او که حقيقت ولري، نو خلک به لاريونونه وکړي او شرکت مو نقصان کوي.))

بيرلې ځواب ورکړ: ((زه پوهېږم، چې دغه فکر لېونتوب دی، خو ته په يوه سخت حالت کې يې. زه درسره څنګه مرسته کولی شم؟))

لانينګ وويل: ((ډېره ساده ده. په يوه رستورانت کې ډوډۍ وخوره، چې خلک دې ووينې.))

هغه په خپله څوکۍ کې شاته تکيه ووهله. سوزن کالوين، بيرلې ته وکتل، خو هېڅ يې هم ونه ويل.

بيرلې ښځې ته وکتل. ويې ويل: ((زه فکر نه کوم چې دا کار به وکولی شم. زه ډېر خوب نه کوم، دا رښتيا ده. او هېڅ کله له نورو خلکو سره له خوړو خوند نه اخلم. دا غير عادي ده، خو هېچا ته هم ضرر نه رسوي. فرانسيس کوين درته دا خبره کړې چې زه روبوټ يم؟ هغه له ځانه چټيات جوړوي. هغه نه غواړي چې زه د يوه ښاروال په حيث وټاکل شم. د هغې د خبرو تر شا اصلي لامل همدا دی.))

لانينګ وويل: ((د هغې خبره به چټيات وي، خو که ته په کوم رستورانټ کې خواړه وخورې، نو ستونزه به هواره شي.))

بيرلې، سوزن کالوين ته را تاو شو. ((ته ارواپوهه يې او د امريکايي روبوټونو شرکت لپاره کار کوې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنه؟))

هغې وويل: ((زه د روبوټونو ارواپوهه يم.))

بېرلې وپوښتل: ((آيا روبوټونه له انسانانو نه ډېر زيات توپير لري؟))

په سوړ انداز يې ځواب ورکړ: ((له يوې مخې سره توپير لري.))

بېرلې وموسل: ((ډاکټر کالوين، فکر کوم چې له ځان سره مو يو څه خواږه هم راوړي.))

کالوين وويل: ((حيرانه مو کړم، ښاغلی بېرلې.)) خپل بکس يې پرانيست او يوه مڼه يې ترې را وايسته. مڼه يې په پټه خوله هغه ته ورکړه.

لانينګ په غور ورته کتل، بېرلې په ارامه مڼه وخوړله.

سوزن کالوين وويل: ((د مڼې خوراک دا نه ثابتوي چې ته روبوټ يې که انسان.))

بېرلې په موسکا وويل: ((رښتيا يې نه ثابتوي؟))

کالوين وويل: ((بالکل نه، هغې د امريکايي شرکتونو مدير ته مخ کړ. ډاکټر لانينګ که ښاغلی بېرلې انسان وزمه روبوټ وي، نو دی يې ډېر عالي موډل دی. د هغه د مخ جوړښت ته وګوره، پوستکی او سترګې يې. که دی روبوټ وي، نو زما هيله ده چې د امريکايي روبوټونو شرکت به جوړ کړی وي. دی بيخي بشپړ دی. او يو بشپړ انسان وزمه روبوټ د دې وړتيا لري چې خوراک وکړي.))

لانينګ په غوسه وويل: ((زه لېونی نه يم. ماته هېڅ توپير نه کوي چې بېرلې انسان دی که نه. زه غواړم خپل شرکت وژغورم. همدا يوازينی شی دی چې په ما پورې اړه لري. هغه بايد په يوه رسټورانټ کې پوره خواړه وخوري. هغه وخت به خلک د ده په اصليت پوه شي.))

بېرلې وويل: ((ډاکټر لانينګ، کوين او زه دواړه غواړو چې انتخابات وګټو. کوين غواړي چې زما مخه ونيسي. که هغه ما روبوټ بولي، نو بولي دې. خو هغه هېڅ کله دا په ثبوت نه شي رسولی چې زه يو روبوټ يم.))

بېرلې کور ته را ورسېد او د ناستې خونې ته لاړ. په تېر داره څوکۍ کې ناست سړي ورته وکتل او ويې خندل.

بېرلې وموسل او د سړي په اوږه يې لاس کېښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وویل: ((ناوخته دې کړه، سټیفه.)) غږ یې کمزوری وو او په مخ یې څو ټپونه وو.

بېرلې وویل: ((ښښنه غواړم، جان. یوه ستونزه لرم او ممکن ستا مرستې ته اړتیا ولرم.))

بېرلې خبره وغځوله: ((راځه چې انګړ ته ووځو. ښایسته ماښام دی.))

جان یې له څوکۍ را پورته کړ. انګړ ته یې یووړ، په احتیاط یې په یخو وښو کېناوه.

جان وویل: ((خپله ستونزه دې راته ووایه.))

((کوین د خپلو ټاکنو کمپاین پیل کړی او هر چاته وایي چې زه روبوټ یم.))

جان ځواب ورکړ: ((ته څنګه خبر شوې؟))

((د امریکایي روبوټونو له شرکت نه دوه کسان زما لیدو ته راغلي وو، هغوی راته وویل.))

((نو ته څه کوې، سټیفه؟))

بېرلې ځواب ورکړ: ((زه یو پلان لرم، غوږ ونیسه او راته ووایه چې کار به ورکړي که نه.))

فرانسیس کوین، الفرېډ لانینګ ته وکتل. دې سیاستمدار وویل: ((بېرلې دروغ وایي)).

لانینګ وپوښتل: ((که ستا خبره غلطه وي، بیا به څه کوې؟ موږ پخپله سترګو ولیده چې مڼه یې وخوړه. هغه روبوټ نه دی، دغه کیسه ټول چټیات دي.))

کوین له کالوین نه پوښتنه وکړه: ((فکر کوې چې بېرلې انسان دی؟ لانینګ راته وویل چې ته د روبوټونو متخصصه یې.))

سوزن کالوین په ځلانده، غټو سترګو کوین ته وکتل.

هغې وویل: ((یوازې دوه لارې دي چې دا راته په ډاګه کړي چې بېرلې روبوټ دی. باید د هغه بدن ته دننه ور ننوځې، یا یې ذهن مطالعه کړې. د هغه د بدن د داخلي مشاهدې لپاره یا کولی شې پرې یې کړې او یا له اکسرې وړانګې ګټه واخلې او د دې لپاره چې پوه شې چې د هغه ذهن په څه ډول له انساني ذهن نه متفاوت دی، کولی شې د هغه ذهن مطالعه کړې. که بېرلې پوزیتروني روبوټ وي، نو باید د روبوټپوهنې درې قوانینو ته غاړه کېږدي. ښاغلی کوین، له دې قوانینو نه خبر یې؟))

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوین ځواب ورکړ: ((په اړه مې يې اورېدلي دي.))

ارواپوهې وویل: ((که بېرلې له درې واړو نه له یوه هم سرغړونه وکړي، نو روبوټ نه دی. خو، که ټولو ته غاړه ږدي، بیا نو روبوټ کېدلی شي. او یا به نو یو ډېر ښه انسان وي. د یوه عالي روبوټ او د ډېر فاضل انسان ترمنځ توپیر کول، ناشونی کار دی.))

کوین وویل: ((نو دا هېڅ کله په ثبوت نه شې رسولی چې بېرلې روبوټ دی که نه. هدف دې همدا دی، ډاکټر کالوین؟))

((ممکن دا به درته په ډاګه کړم چې هغه روبوټ نه دی.))

کوین وویل: ((زه نه غواړم چې ته دا کار وکړې. ډاکټر لانینګ، آیا د یوه انسان وزمه روبوټ جوړول امکان لري؟))

لانینګ ځواب ورکړ: ((هو.))

کوین وویل: ((بیا به نو وګورو چې د ښاغلي بېرلې دننه څه دي؟)) او له دې خبرې سره پاڅېدله.

لانینګ سوزن کالوین ته مخ کړ. ((ولې دې....؟))

کالوین په زیږ غږ وویل: ((ستا لپاره دروغ نه شم ویلی.))

لانینګ وپوښتل: ((خو هغه وخت به څه کوو چې بېرلې را وسپړل شي او موږ پوه شو چې هغه روبوټ دی؟))

کالوین وویل: ((دا کار به هېڅ کله هم نه کېږي. بېرلې هم د کوین هومره چالاکه دی. په اصل کې که وګورو، تر کوین ډېر هوښیار دی.))

د انتخاباتي کمپاین تر پیل یوه اونۍ دمخه، د سټیفن بېرلې په هکله خبري راپورونه ورکول کېدل. ویل کېدل چې ممکن بېرلې یو روبوټ وي. لومړی خلکو پرې وخندل. خو بیا یې ورو، ورو پوښتنې راپورته کړې.

((آیا دا امکان لري؟ که دا کیسه حقیقت ولري، نو ډېر بد کار به وي!))

خلکو لاریونونه را وایستل. ساتونکي د امریکایي روبوټونو د شرکت د دفترونو مخې ته ودرېدل. پولیسو د سټیفن بېرلې د کور ساتنه پیل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هاروې به نوم يو مفتش له دوو پوليس افسرانو سره د بېرلې کور ته راغی. په لاس کې يې سند نيولی وو. ويې ويل: ((ښاغلی بېرلې، ستاسو د کور تلاشي ته راغلي يو.)) بېرلې ته يې کاغذ په لاس کې ورکړ. ((دا د تلاشۍ امر دی. موږ اجازه لرو چې ستاسو په کور کې د ميخانيکي انسانانو يا روبوټونو لپاره تلاشي وکړو.))

بېرلې اجازه ليک ته وکتل. ويې ويل: ((ډېر ښه، تلاشي يې کړئ.))

افسرانو د کور تلاشي پيل کړه. هاروې بېرلې ته مخ واړاوه. ويې ويل: ((ښاغلی بېرلې، موږ بايد تاسو هم تلاشي کړو.))

بېرلې وپوښتل: ((هدف دې دا دی چې بايد اکسرې مې واخلې؟ صبر چې اجازه ليک بيا درته ولولم.)) سند ته يې وکتل. ((دغه سند وايي چې تاسو زما کور تلاشي کولی شئ. دا يې نه دي ليکلي چې تاسو زما اکسرې هم اخيستلی شئ.))

هاروې په خندا ځواب ورکړ: ((تاسو له قانون نه ښه خبر ياستئ.)) بيا يې خپلو افسرانو ته غږ کړ او لاړل. موټر ته چې ورسېدل، هاروې له خپل جېب نه يوکوچنی ماشين را وايست. د ماشين پرمخ سکرين ته يې وکتل. لومړی ځل وو چې هاروې اکسرې انځور اخيستی وو.

کوين له بېرلې سره ويډيويي اړيکه ټينګه کړه. ويې ويل: ((ټولو ته وايم چې ته ځانګړې جامې اغوندې چې د اکسرې مخه نيسي. نو دوی به پوه شي چې هغوی ستا اکسرې انځورونه نه شي اخيستلی.))

بېرلې په ارامه ځواب ورکړ: ((نو له دې سره به زه څه ستونزه ولرم؟))

کوين ځواب ورکړ: ((ځکه چې خلک به وايي چې ته له اکسرې وېرېږې. خلک به وايي چې ته کوم راز ورنه پټوې.))

بېرلې وويل: ((او خلک به په دې هم پوه شي چې تا قانون تر پښو لاندې کړی. دوی به پوه شي چې تا له اجازې پرته يو کار کړی. کله چې زه وټاکل شم، خلک به ووينې چې زه رښتينی او ايمانداره سړی يم. دوی به وګوري چې زه له هېڅ قانون نه سرغړونه نه کوم.))

کوين په منفي انداز وويل: ((کله چې ستا کور تلاشي کېده، د يوه نفر درک نه وو.))

بېرلې وويل: ((هو، زما پخوانی استاذ. هغه له ماسره اوسېږي، خو اوس تللی دی. ناروغه وو. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلي کې ارام کوي.))

کوین وپوښتل: ((دغه سړی ساینسپوه دی؟))

بېرلې وویل: ((هغه پخوا یو وکیل وو، خو بیا یې پېښنه وکړه. اوس بایوفزیک لولي. دولت هغه تـه د دې کار اجازه کړې ده.))

کوین وپوښتل: ((او ستا دغه ... استاذ... د روبوټونو په هکله په څه پوهېږي؟ آیا روبوټ جـوړولی شي؟ آیا د دې وس لري چې پوزیتروني ماغزه ترلاسه کړي.))

بېرلې ځواب ورکـړ: ((د امریکـایي روبوټونـو د شرکـت لـه ملگـرو نـه دې پوښـتنه وکـړه. هغـه بـه معلومات درکړي.))

کوین وویل: ((زه فکر کوم چې ستا استاذ، اصلي سټیفن بېرلې دی. او زه فکر کوم چې تـه هماغـه روبوټ یې چې هغه پنځولی.))

بېرلې وویل: ((رښتیا؟ نو بیا یې ثباته کړه.))

کوین وویل: ((په کلي کې به ستا د استاذ کور تلاشي کړو، زه ډاډه یم چې هله به په حقیقت خـبر شو.))

بېرلې وویل: ((زما استاذ ناروغه دی، او له پولیسو نه د تلاشۍ اجازه نامه اخیستل به سخته وي.))

څو شېبې وروسته، کوین بیا وغږېده: ((خپل ټاکنیز کمپاین دې ودروه، بېرلې. نه یې شې وړلی.))

بېرلې وویل: ((فکر کوم چې وړلی یې شم.))

کوین وویل: ((د روبوټپوهنې له درې قوانینو څخه یو یـې مـات کـړه. نـو دا بـه ثابتـه شي چـې تـه روبوټ نه یې. خو ته له درې قوانینو څخه یو هم نه شې ماتولی، نو خلک به پـه دې یقینـي شي چـې ته روبوټ یې.))

تر ټاکنو یوه اونۍ دمخه، د بېرلې ښوونکی له کلي بېرته راستون شو. خو نوموړی د بېرلې کور تـه رانه‌غی، بلکې موټر د ښار یوې بلې برخې ته یووړ.

بېرلې ورته وویل: ((تر څو چې ټاکنیز کمپاین پای ته رسېږي، همدلته اوسه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

جان وویل: ((فکر کوې چې کوم خطر دی؟))

بېرلې وویل: ((نه. د کوم خطر اندېښنه نه لرم. خو که ته دلته اوسې، نو لږ تر لږه ستا په اړه به اندېښمن نه یم. په کلي کې خو به چا ستونزه نه وي درته جوړه کړې؟))

((نه.))

((نو هر څه ښه سرته ورسېدل؟))

((هو، هېڅ ډول مشکل به نه وو.))

((ښه نو، په ځان پام کوه او سبا ته ټلویزون وګوره.))

لینتن، چې د بېرلې د ټاکنیز کمپاین مدیر وو، اندېښمن برېښېده. د لینتن وظیفه خورا پېچلې وه. بېرلې به د لینتن مشورو ته غوږ نه نیوه.

بېرلې وویل: ((زه له خلکو سره خبرې کوم.))

لینتن په اندېښنه وویل: ((نه یې شې، سټیفه! په ښار کې ډېر زیات لاریونوال دي. هېڅ څوک به دې دلایلو ته غوږ ونه نیسي. کوین ډېر زیات پارولي او وېرولي دي. ستا لپاره ډېر زیات خطر دی.))

بېرلې وویل: ((ماته هېڅ خطر نشته.))

لینتن یې خبره تکرار کړه: ((خطر نشته؟ د سرک په سر پنځوس زره لاریون کوونکي دي، او غواړي چې ټول روبوټونه له منځه یووړل شي. دوی فکر کوي چې ته روبوټ یې، نو غوږ درته نه نیسي، بلکې برید به درباندې وکړي!))

ټوله لاره د خلکو له ګڼې ګونې ډکه وه. او میلیونونو خلکو په ټلویزونونو هم لیدل. د ټاکنو خبرونه په ټوله نړۍ کې خپاره شوي وو. ټولو غوښتل چې په دې پوه شي چې کوین رښتیا وایي که نه. آیا سټیفن بېرلې روبوټ دی که انسان؟

خلکو له غوسې چیغې وهلې او شعارونه یې ورکول. بېرلې خپلو خبرو ته دوام ورکړ، خو هېچا هم غوږ نه ورته نیوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه بېرلې د ګڼه ګوڼې مخې ته یو ډنګر سړی ولید، هغه غوښتل چې بېرلې ته کوم څه ووایي.

بېرلې مخې ته ور تېټ شو. ویې ویل: ((غږ دې نه اورم. دلته راشه. که کومه پوښتنه لرې، نو زه به یې ځواب درکړم.))

ګڼه ګوڼې چې له اندامه وچ سړی د بېرلې په خوا کې ولیده، ورو، ورو غلي شول. بالاخره بشپړه چوپتیا خپره شوه.

بېرلې وپوښتل: ((کومه پوښتنه لرې؟))

ډنګر نفر بېرلې ته په ځیر وکتل. چیغه یې کړه: ((ته وایې چې ته روبوټ نه یې. نو ثابته یې کړه. په ما وار وکړه. ته په ما وار نه شې کولی، .... رذیله!))

ټول په تمه وو او د صحنې ننداره یې کوله.

بېرلې وویل: ((زه ولې په تا وار وکړم، هېڅ لامل یې نه لرم.))

ډنګر سړي په زوره وخندل. چیغه یې کړه: ((ته ما نه شې وهلی. نه مې شې وهلی. ته انسان نه یې. شیطان یې.))

سټیفن بېرلې ناڅاپي حرکت وکړ. د ګڼه ګوڼې په وړاندې او د میلیونونو هغو خلکو په مخکې چې په ټلویزون یې دا صحنه لیدله، سټیفن په سړي وار کړ. لاس یې پورته کړ او ډنګر سړی یې په خوله وواهه. سړی په ځمکه را وغورځېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس يې پورته کړ او ډنګر سړی يې په خولې وواهه.

بېرلې وويل: ((بښنه غواړم.)) په ارامه يې سړی پورته کړ او ساتونکو ته يې مخ کړ. ((هيله کوم دننه يې ننباسئ. زه غواړم وروسته ورسره خبرې وکړم.))

سوزن کالوين وليدل چې بېرلې سړی وواهه. هغې موټر تاو کړ او روانه شوه. شېبه وروسته، يوه خبريال د روبوټونو په اړواپوهې پسې منډه کړه او پوښتنه يې ترې وکړه.

هغې ځواب ورکړ: ((هو، دی انسان دی.))

خبريال سمدستي له هغه ځايه لاړ. د بېرلې پاتې وينا هيچا هم وانه وريده.

ډاکټر کالوين او سټيفن بېرلې يو ځل بيا هم سره وليدل. دغه ليدنه يې د بېرلې تر ښاروال کېدو يوه اونۍ مخکې وه. او د شپې ناوخته مهال وو.

کالوين وويل: ((ستړی نه ښکارې.))

بېرلې وموسل. ((کوين ته دا خبره مه کوه، که نه نو تر اوږدې مودې به خوب ونه شم کړای.))

ځواب يې ورکړ: ((نه يې ورته وايم، خو د کوين تيوري هم دلچسپه وه. خبره يې رښتيا وه؟))

ځواب يې ورکړ: ((د هغې د تيورۍ ځينې برخې رښتيا وې. سټيفن بېرلې ځوان وکيل وو. غوښتل يې چې ټول انسانان ښه ژوند وکړي. له سياست سره يې ډېره علاقه لرله. په استدلال کې ډېر تکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو. په بايوفزيک کې هم ډېر ښه وو. خو سټيفن بېرلې يوه ډېره ناوړه پېښه وکړه او ډېر سخت ټپي شو. په مخ او بدن يې ډېر ټپونه درلودل. له پېښې څه موده وروسته، نادرکه شو. نه پوهېږم څنګه، خو پوزيتروني مغز يې ترلاسه کړل او يو بدن يې ورته جوړ کړ. ده تر ټولو پرمختللی روبوټ جوړ کړ او دا يې ور وښودل چې د ده غوندې شي. په دې ماشين يې سټيفن بېرلې نوم کېښود او نړۍ ته يې را وباسه. بېرلې پخپله په خپل پټنځای کې وو او استاذ شو. هغه هېچا هم نه دی ليدلی...))

کالوين په بيړه وويل: ((نو تا چې په هغه سړي وار وکړ، نو د کوين تيوري له منځه لاړه. دا کار څنګه وشو؟))

بېرلې ځواب ورکړ: ((بېرلې په دې کيسه نه پوهېږي، خو هغه له ماسره مرسته وکړه. زما کسانو خلکو ته وويل چې ما تر ننه پورې څوک نه دي وهلي. زما خلکو ويل: «که سټيفن بېرلې په کوم چا له وار کولو ډډه وکړي، نو دا به په دې معنا وي چې هغه روبوټ دی.» دا زما پلان وو او زما خلکو ټولو ته همدا خبره وکړه. ورپسې مې يوه وينا برابره کړه. زما ګومان دا وو چې يو څوک به هرومرو د روبوټپوهنې د قوانينو په تړاو ما ازمايي، او کوم څوک به رانه غواړي چې وار پرې وکړم. هغه همدا کار وشو. او له هغه وروسته زه بريالی شوم.))

د روبوټونو ارواپوهې سر وخوځاوه. ويې ويل: ((زما روبوټونه خوښېږي، او تر انسانانو مې هم ډېر خوښېږي. زه فکر کوم چې روبوټ به ډېر تکړه سياسي پوه وي. روبوټ به رښتينی وي، احتياط به کوي او له انصافه به کار اخلي. او د دې ورټيا به نه لري چې انسانانو ته زيان ورسوي. روبوټ به يو ډېر عالي رهبر وي.))

بېرلې وويل: ((خو روبوټ ممکن له دې امله ماتې وخوري چې ماغزه يې د انسان د مغزو په کچه پېچلي نه دي.))

کالوين وويل: ((خلک مشورې ورکولی شي. حتی انساني سياستمداران هم له مشاورينو پرته مخته نه شي تللی.)) بيا يې وخندل.

بېرلې وويل: ((ولې خاندې، ډاکټر کالوين؟))

ځواب يې ورکړ: ((ځکه چې د ښاغلي کوين د تيورۍ يوه مهمه برخه غلطه وه.))

بېرلې وپوښتل: ((هدف دې څه دی؟))

کالوين وويل: ((کوين يو مهم شی هېر کړي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرلې وويل: ((پوه نه شوم.))

ډاکټر کالوين له ځايه پاڅېده. ويې ويل: ((يوازې يو وخت دی چې روبوټ په انسان وار کولی شي، بې له دې چې لومړی قانون مات کړي. يوازې يو ځل.))

بېرلې وپوښتل: ((او هغه کله؟))

ډاکټر کالوين د دروازې په لور لاړه. ويې خندل او ورو يې وويل: ((کله چې هغه سړی، يو بل روبوټ وي. خدای پامان، ښاغلی بېرلې. له نن نه پنځه کاله وروسته، د منطقوي همغږي کوونکي د پوست لپاره ټاکنې کېږي. په دې هيله چې ته ورته بريالی شې.))

سوزن کالوين ته مې وکتل. د وېرې څپو په سر اخيستی وم. پوښتنه مې وکړه: ((بېرلې په رښتيا روبوټ وو؟))

ځواب يې ورکړ: ((هېڅ کله هم سل په سلو کې دا خبره نه شو کولی. زه فکر کوم چې هغه روبوټ وو. خو کله چې بېرلې ومړ، بدن يې له منځه يووړل شو. هېڅ څوک به دا ثابته نه کړي چې هغه روبوټ وو که انسان. په هر حال، دا دومره مهمه نه وه، که څنګه؟))

ومې ويل: ((سمه ده.))

کالوين وويل: ((ستيفن بېرلې ډېر ښه ښاروال وو. پنځه کاله وروسته ستيفن په رښتيا هم منطقوي همغږی کوونکی شو او چې په ۲۰۴۴ کال کې د ځمکې هېوادونو فدراسيون جوړ کړ، نو دی لومړنی نړيوال همغږی کوونکی شو. او تر دې مهاله پورې، هر څه د ماشينونو په کنټرول کې وو.))

ډاکټر کالوين چې پاڅېدله، ويې ويل: ((ټوله کيسه همدومره وه. په خپلو سترګو مې وليدل چې روبوټونه په څه ډول جوړېږي. په پيل کې دوی خبرې نه شوی کولی او انسانانو به دوی ته هدايات ورکول. اوس روبوټونه ډېر زيات هوښيار او پياوړي شوي او پخپله د انسانانو ژوند کنټرولوي. اوس دا پرېکړه ماشينونه کوي چې څوک بايد ژوند وکړي او څوک ومري. زما عمر تېر دی او ستړې شوې يم. زما ژوند به ډېر ژر پای ته ورسېږي. ځوانه، ته به نور هم ډېر څه ووينې چې څه پېښېږي.))

ما سوزن کالوين بيا هېڅ کله ونه ليده. کالوين تېره مياشت، د دوه اتيا کلو په عمر له دې نړۍ سترګې پټې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن پېژندنه

له خپلې خاورې، شاوخوا دوه زره کیلومتره لرې، په پردۍ خاوره کې یې په نړۍ کې سترګې وغړولې. رحمت شاه فراز د ۱۹۹۹ کال، د اپریل په څلورمه په پاکستان کې زېږېدلی. فراز د سید عبدالمتین زوی دی او د خپلو خاپوړو ژوند او تر لسم ټولګي پورې زده کړې یې په همدې هېواد کې کړې. په ۲۰۱۲ کې یې چې کورنۍ د پلرونو او نیکونو هېواد ته له اوږده مهاجرت او مسافرت وروسته راستنه شوه، له دوه کاله تعلیمي ځنډ وروسته یې په افغان ښوونځي کې خپلو زده کړو ته دوام ورکړ.

دمګړۍ، په مریم پوهنتون کې د معلوماتي ټکنالوژۍ د دوهم کال زده کړیال دی او خپل تعلیمي او کاري ژوند په خپل ګران وطن کې تېروي.

تر دې دمه یې په بېلا بېلو برخو کې څو کتابونه او کتابګوټې لیکلي او ژباړلي، چې ځینې یې بشپړ، یو شمېر لا هم تر کار لاندې او یوازې یو کتاب یې د چاپ په ګاڼه سمبال شوی. د دې ترڅنګ، د خپل فېسبوک له اکاؤنټ او تاند وېبپاڼې څخه یې هم وخت پر وخت په بېلا بېلو سیاسي، ټولنیزو، علمي، ټکنالوژیکو او کمپیوټرپوهنیزو موضوعاتو مقالې خپرې کړې. دغه راز، د ((کمپیوټر ساینس)) په نوم د فېسبوک یوه پاڼه هم لري چې په ټوله کې یې کمپیوټر ساینس او ټکنالوژۍ ته ځانګړې کړې او د خپل ورور ښاغلي عبدالحمید په پوره مرسته او لاسنیوي یې اداره کوي.

د ژباړن لیکلي او ژباړلي کتابونه:

1.	د سوره اخلاص تفسیر	علامه اقبال[رح]	ژباړه	انلاین
2.	د امت یو والی	مفتي شفیع عثماني[رح]	ژباړه	انلاین
3.	د هندوستان ټګان	رحمت شاه فراز	لیکنه	انلاین
4.	یوه دنیا خبرې	رحمت شاه فراز	ژباړه او ټولونه	انلاین
5.	کمپیوټري ژبې	هېري هېنډرسن	ژباړه	انلاین

(c) ketabton.com: The Digital Library

6. د ماشوم ارواپوهنه	د. عبدالرؤف	ژباړه	ناچاپ
7. د وخت ارزښت	ډاکټر یوسف القرضاوي	ژباړه	چاپ
8. زه روبوټ یم	آیزک آسیموف	ژباړه	انلاین
9. روژه	رحمت شاه فراز	څېړنیزه مقاله	انلاین
10. سیاست، ټولنه او کمپیوټرپوهنه	هېري هنډرسن	ژباړه	ناچاپ
11. د لوژیو کورنۍ	رحمت شاه فراز	ژباړه او ټولونه	انلاین
12. الن ټیورینګ (ژوندلیک)	هېري هنډرسن	ژباړه	ناچاپ
13. کمپیوټرپوهان	هېري هنډرسن	ژباړه	ناچاپ
14. لس کمپیوټرپوهان	رحمت شاه فراز	لیکنه	ناچاپ
15. معاصره روبوټپوهنه	هېري هنډرسن	ژباړه	ناچاپ
16. مصنوعي ځیرکتیا	بین کوپین	ژباړه	انلاین
17. ته یې کولای شې	قیصر عباس	ژباړه	ناچاپ

او داســــــــــــــــــــــــــــــــــې نـــــــــــــــــــــــــــــور...

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library